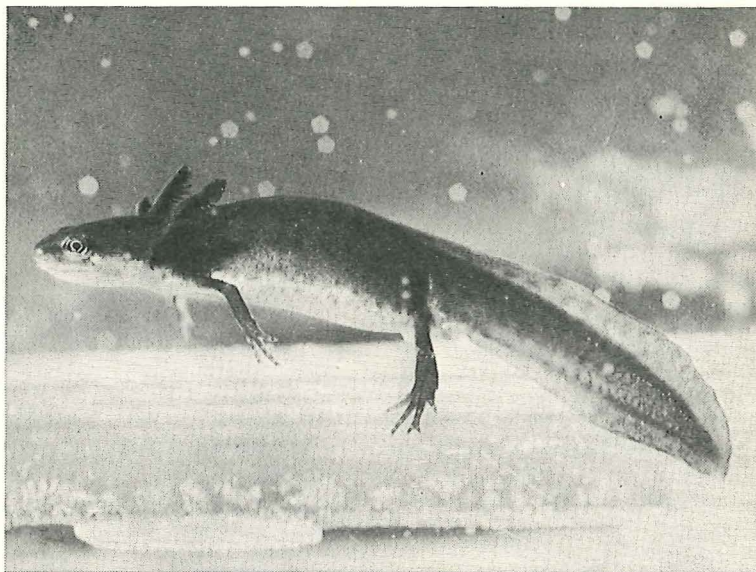

FLORA OG FAUNA

Udgivet af Naturhistorisk Forening for Jylland

Neotén lille salamander fra Høgild Plantage

*Tidsskriftet bringer originale artikler
om udforskningen af Danmarks plante- og dyreliv, mindre
meddelelser om biologiske emner samt anmeldelser
af naturhistorisk litteratur*

80. ÅRGANG . 4. HÆFTE . DECEMBER 1974
ÅRHUS

FLORA OG FAUNA

udgivet af

**NATURHISTORISK FORENING
FOR JYLLAND**

med støtte af
undervisningsministeriet

Udkommer med 4 hæfter om året
(marts, juni, september, december)

Tidsskriftet er medlemsblad for:
Naturhistorisk Forening for Jylland
Naturhistorisk Forening for Sjælland
*Naturhistorisk Forening for
Lolland-Falster*
Naturhistorisk Forening for Fyn
Bornholms naturhistoriske Forening

Indmeldelse i de pågældende fore-
ninger kan ske til formændene.

Abonnement kan desuden tegnes i
boghandelen eller ved henvendelse til
ekspeditionen.

Bogladepris:
kr. 50 (incl. moms) pr. årgang.

Trykt i Clemenstrykkeriet, Århus.

Redaktion:
Edwin Nørgaard,
Skjærsovej 5, 8240 Risskov.
Tlf. (06) 17 79 73.

Ekspedition:
Preben Jørgensen,
Hertzvej 44, 8230 Åbyhøj.
Tlf. (06) 15 82 84.
Postkonto nr. 68786.

Udsendt 15.12.1974

Fra redaktionen:

80 årgange af *Flora og Fauna* har nu set dagens lys. Der har været gode, og der har været dårlige årgange. Men de fleste må sikkert betegnes som jævne konsumårgange med meget lidt spræl i. Altid har der dog fra forfatteres og redaktørers side været gjort de hæderligste anstrengelser for, at indholdet skulle tilfredsstillende den aktivt naturinteresserede.

Flora og Fauna har gennem årene været publikationssted for et utal af floristiske og faunistiske undersøgelser i Danmark. Professionel og amatør har her ført sig frem side om side for at delagtiggøre hinanden og andre i de opdagelser, små eller store, man med glædens lys tændt i øjnene har gjort i den danske natur.

Trangen til at publicere har selvfølgelig været svingende. For øjeblikket må den betegnes som tilfredsstillende. Det er dog ikke tilstrækkeligt for et tidsskrift med en række gode og produktive forfattere. Der må også være et passende stort klientel af læsere, der køber tidsskriftet og dermed gør det økonomisk muligt at udgive det. Nok får vi tilskud fra undervisningsministeriet og undertiden også andetsteds fra. Men det, der skal bære vores økonomi, er de tilsluttede foreningers medlemmer. Mit ønske er da, at medlemsskaren i disse må vokse støt i de kommende år.

E. N.

Bøger, der ønskes anmeldt i *Flora og Fauna*, og manuskripter til artikler, der ønskes optaget i bladet, sendes til redaktionen.

Alle henvendelser vedrørende abonnement, bladets forsendelse, indbetaling af kontingent m.v. må rettes til ekspeditionen, hvortil også enhver adresseforandring bør meddeles snarest.

FLORA OG FAUNA

80. årgang

UDGIVET AF

NATURHISTORISK FORENING
FOR JYLLAND

Med støtte af undervisningsministeriet

REDAKTION:

EDWIN NØRGAARD

ÅRHUS

1974

INDHOLDSFORTEGNELSE

Artikler og meddelelser:

Adersen, H.: <i>Spartina</i> (Vadegræs) i Horsens Fjord	37
Asbirk, S.: Nye fund af kløvblad, <i>Schizophyllum commune</i> , udenfor Nordsjælland	49
Asbirk, S.: Fund af torskemund, <i>Linaria vulgaris</i> , uden spore	50
Asbirk, S.: Geografisk variation i farvemønster hos spidssnudet frø, <i>Rana arvensis</i>	50
Asmussen, J. P.: se Lassen & Asmussen.	
Bengtsson, J.: Adfærd i relation til strømmen og dens virkninger hos <i>Nemoura cinerea</i> (Retz.)	70
Hansen, K.: Fund af stålorm (<i>Anguis fragilis</i> L.) med blå pletter	21
Jensen, N. & Larsen, E.: Forandringer af plantevæksten i en udgravning nord for Vordingborg	1
Jeppesen, G. Dam: Er <i>Leptidea sinapis</i> ved at vende tilbage?	50
Jepsen, P. Uhd: Urfuglebestanden (<i>Lyurus tetricus</i>) på Forsvarets og Klitvæse- nets arealer ved Oksbøl 1969-1973	25
Johnsen, P.: Første guldbrasen (<i>Sparus auratus</i> L.) i danske farvande	50
Kaaber, S.: Fund af storsommerfugle fra Danmark i 1973	105
Kristiansen, J.: Rødfarvning af Horn Sø ved Lemvig forårsaget af dinoflagellaten <i>Oxyrrhis marina</i>	65
Lassen, E. & Asmussen, J. P.: Ornithologiske noter fra øen Sværm i Stavns Fjord, Samsø	62
Møller, A. Pape: Tre års undersøgelser i kolonier af Bysvale (<i>Delichon urbica</i> L.)	74
Müller, D.: Albert Jensen og <i>Jamesoniella undulifolia</i>	112
Nielsen, B. Overgaard: Indsamlinger af insekter på bøg (<i>Fagus silvatica</i> L.) ved hjælp af fangbælter	53
Pallesen, G. & Palm, E.: Fund af småsommerfugle fra Danmark i 1973	95
Palm, E.: se Pallesen & Palm.	
Skøtt, Chr.: Myrefaunaen på Mors, Salling og Fur	23
Walhovd, H.: Et tilfælde af neoteni hos lille salamander (<i>Triturus vulgaris</i>) ..	102
Worsøe, E.: Iagttagelser over indvækst af træer i middelfattiggær i Rye sogn	43
Worsøe, E.: Flora og vegetation i Rold Vesterskov 1974	81
Ågård, P.: Kvægmyggen <i>Simulium reptans</i> var. <i>galeratum</i> Edward ny for Danmark	93

Bog anmeldelser:

K. Curry-Lindahl: Ån lever jorden!	51
K. Curry-Lindahl: Låt dem leva	52
J. Fog: Vildt og miljø	101
N. Haarløv: Zoologi - Økologi	24

V. Hansen: Biller 8 – 12	51
T. C. Howarth: South's British Butterflies	42
Ch. Jeffrey: Biological Nomenclature	36
P. Joly: Svampe	104
D. Lack: Swifts in a Tower	24
K. Larsen: Kormofyternes taxonomi	51
G. Muntfort: Tigers	36
J. Nayman: Whales, Dolphins and man	69
B. Nelson: Azraq. Desert oasis	73
R. Perry: Life at the Sea's Frontiers	101
R. J. Prickets: The African Ark	104
S. Rosendahl: Ugler i Danmark	24
R. Rozkorny: The Stratiomyioideae (Diptera) of Fennoscandia and Denmark .	52
J. A. Rudnai: The social life of the lion	73
J. T. R. Sharrock: The natural history of Cape Clear Island	22
Sveriges Natur. Årsbok 1973: Skogsbruk och naturvård	80
E. Tryel: På svampejagt året rundt	80
T. Wolff: Årets gang i naturen	22

Flora og vegetation i Rold Vesterskov 1973

Af E. Worsøe

(Værum, 8900 Randers)

På opfordring fra Naturfredningsrådet foretoges i 1973 en undersøgelse af Rold Vesterskov. Resultatet foreligger her i form af en oversigt over vegetationstyperne og de botaniske interesseområder i skoven. Desuden er der gjort et forsøg på at vurdere den betydning, tidligere tiders anvendelse af skoven og nutidens vildtpåvirkning har haft for vegetationsbilledet i 1973. En del af oplysningerne i det efterfølgende hidrører fra skovfogederne Rud. Sørensen, Tvedhus, og N. A. Pedersen, Gundershus, under Lindenberg Gods.

TOPOGRAFI

Rold Vesterskov er i syd afgrænset af Rold bys jorder og af vejen fra Rold til Nørlund, i øst af hovedvej A 10 og i vest af Lindenberg å. Den er hele vejen i kort afstand fra sine grænser hegned med et dyrehegn. Hvor vejen fører igennem dette, er der spærret med låger og porte eller med led, således at skovens ca. 200 kronhjorte ikke kan slippe ud. Af den smalle skovbræmme, der er kommet til at ligge udenfor dyrehegnet, er kun den del, som ligger langs med åen, af botanisk interesse, den berøres imidlertid ikke af skovens åbning, men har en vis betydning som sammenligningsgrundlag.

Åen følger en forkastning i kalkgrunden (S. A. Andersen 1944), således at denne i dalens østside er så dybtliggende, at kalkens virkning kun et enkelt sted kan spores i vegetationen. Overfladen udgøres iøvrigt af en sandet og flere steder stærkt stenet moræne, som her og der er præget af erosionsdale. Udformningen af ådalen er som af så mange østjyske ådale sket i en tunnel under isen (Trap, Ålborg amt 1961).

På skrænten langs åen i skovens sydende, i Grødebækkens dal samt helt

mod nordvest i skoven findes nogle kilder, dog langt fra i det omfang som vest for åen. Langs åen og de få vandløb findes en bræmme af moser, og spredt i skoven findes andre moser, desuden findes tre søer: nær hovedvejen og omgivet af mose den lille Trydsø, midt i skovens sydlige del den opstemmede Teglsø og endelig i enge nordøst for denne en lille sø i tilgroning. Afløbet fra Teglsø og de omliggende moser sker gennem Grødebækken, der i en erosionsdal med vældkær langs skrænten fører til Lindenberg å. Det meste af bækkens løb er tilsyneladende naturligt, men på en strækning af ca. 100 m har en regulering engang fundet sted, antagelig for at pynte på naturen. Derudover findes af større bække kun Rold kildebæk, der er ganske kort og hovedsagelig har sit løb i et åbent areal. Endvidere findes nogle regulerede småbække fra væld i ådalens skrænt ned til åen.

TIDLIGERE ANVENDELSE

På ældste matrikelkort (original I, målt 1789, tegnet 1809) er mosebræmmen langs åen og Grødebækken og moser forskellige steder i skoven matrikuleret som enge til Rold by. Når et område angives som eng ved udskiftningen, er det normalt ensbetydende med, at det kun anvendtes til høslet. Denne konkrete oplysning findes om engene vest for åen (Th. Johansen 1932, 1939), og man kan vist roligt antage, at anvendelsen af engene var ens på begge sider af åen. Høslet på engene i Rold Vesterskov ophørte lidt efter lidt indtil ca. 1955. Gamle grøfter i engene er rester fra dette århundredes anvendelse af engene. Visse steder i skoven slås stadig med maskine for at få hø til vildtet. På original I er der fra Aldalen og ca. 2000 m mod syd angivet en fra 100–400 m bred hede-

Fig. 1. Kulisse af Bøg helt overvokset af Rødgran. Torben Worsøe fot. August 1973.

Fig. 2. Gruppe af gamle Bøge i Enebærstykket. Træerne er vrang, sandsynligvis beskadiget af dyrebid i opvæksten. De afsavede grene giver samme virkning på træernes udseende som tidligere tiders skovtyveri ved »hamling« gjorde på herremandens skov. Torben Worsøe fot. Juni 1973.

bræmme på ådalens skrænter. Enebærstykket er på dette kort signeret med samme skovsignatur som resten af skoven. Forekomsten af hede i Rold Vesterskov i forbindelse med spredte oplysninger om græsning og hede andre steder i Roldskovene øst for Lindenberg å tyder på, at græsning var udbredt i modsætning til den del af skovene, der ligger vest for åen (Th. Johansen 1932, 1939). Græsningen i de fleste skove aftog gradvist i løbet af 1800-tallets første halvdel for helt at ophøre omkring 1870–80. Det er vel også stort set gået således i Rold

Vesterskov, men det kan oplyses, at en skovløber græssede nogle køer i Rold Østerskov så sent som omkring 1920. Græsning i Roldskovene skete under ledsagelse af hyrder, hvilket var årsagen til, at man kunne holde dyrene borte fra engene. Der var nemlig ikke hegn mellem skov og eng undtagen helt mod nord, hvor der i sin tid var nogen bebyggelse.

Syd for Teglsø viser det ældre målebordsblad nogle opstemmede fiskedamme, hvis dæmninger endnu kan ses i engen.

Tilbage i tiden kan der naturligvis ik-

Fig. 3. Den naturlige skov på skråningen mod Lindenberg ådal består af Bøg og enkelte Ege. Lysningen er en del af et vældkær, der har været anvendt til eng. Torben Worsøe fot. Juli 1973.

Fig. 4. Med grene helt ned til jorden og klippet som hæk foruden fortsætter bøgene før eller siden deres vækst opad. Torben Worsøe fot. Juni 1973.

ke skelnes mellem påvirkning af kreaturer og af vildt, men det oplyses, at vildtet altid i Roldskovene har foretrukket Vesterskoven, og at dette faktum netop var grunden til, at man hegnede den som dyrehave. Dette skete for ca. 50 år siden, og hegningen var ingen hindring for at sælge høet på engene.

SKOVEN I NUTIDEN

Hovedparten af Rold Vesterskov – skønsmæssigt 95% – er granplantage og i almindelighed uden botanisk interesse. Floraen er den forarmede rest af bøge-

skovens flora. På målebordsbladet, der er målt i 1880 og rettet 1919, er henvend en trediedel af skovens areal bøgeskov. Nu er bøgeskoven reduceret til nogle skovstykker på skrænten langs åen og langs Grødebækken samt til nogle stumper og kulisser, som er efterladt til læ for granerne og måske af æstetiske grunde. Derudover findes Enebærstykket, et område af størrelsesorden 25 ha, som er en blanding af gammel bøgeskov og hdestykker i tilgroning. Langs vandløbene og i vældkær findes en del skov og krat af Rødel, og i tidligere enge langs

Fig. 5. Til højre meget gamle Bøge i Enebærstykket. De er opvoksede i lys-åbne omgivelser med grene langt ned. Til venstre er yngre bøge opvokset i en tidligere lysning, hvor de har skygget Enerne ihjel, men disses udgåede stammer ligger på skovbunden i mangfoldige år, inden de rådner. Torben Worsøe fot. Juni 1973.

åen er der spredte ældre birketræer og unge birke, som her og der er ved at antage karakter af birkeskov.

BØGESKOVEN

Skrænternes bøgeskov er nok overalt selvsået. Den er forskelligaldret, men udenfor Enebærstykket kun få steder over 100 år. Træerne er gennemgående af dårlig proveniens, omend de nogle steder er ret høje. Dominanter i bundvegetationen er i de tørrere områder *Oxalis acetosella* (Skovsyre) og *Deschampsia flexuosa* (Bølget Bunke). Hvor bunden er lidt mere fugtig, spiller også andre arter en rolle, således er der ved Nordrebro et stykke, hvor *Anemone nemorosa* (Hvid Anemone) og *Melica uniflora* (Enblomstret Flitteraks) er væsentlige. Særligt på nord- og vestvendte skrænters nedre del er vegetationen ret tæt med arter som *Calamagrostis arundinacea* (Skov-Rørhvene), *Vaccinium myrtillus* (Blåbær) og *Rhytidadelphus triquetrus* (Alm. Kransemos). Også *Blechnum spicant* (Kambregne) og *Phyteuma spicata* (Aks-Rapunsel) ses et sted. Langs skræntfod og skovbryn er der rigelig opvækst af Bøg og nogle steder tillige af Røn og Tørst. Det er tvivlsomt om ren bøgeskov overalt er den oprindelige skovtype i nyere tid, idet forekomsten

af spredte op til 200-årige ege nogle steder på skrænten mod ådalen og en enkelt i Enebærstykket sammen med forekomsten af lysbunderarterne *Ajuga pyramidalis* (Pyramide-Læbeløs), *Melica nutans* (Nikkende Flitteraks) og *Carex montana* (Bakke-Star) sandsynliggør, at her engang har været egeblandingsskov. Bøgeskoven må overalt betegnes hede-bøgeskov (Sjørs 1967).

Enebærstykket er en gammel græsningsskov bestående af større og mindre trægrupper, der dækker omkring halvdelen af arealet. Mellem trægrupperne er der lysninger af forskellig størrelse helt domineret af gamle ener med højder op til 8–10 m. Skovstykkerne består hovedsagelig af meget gamle bøge med en ganske kort og tyk stamme, der deler sig 1–2 m over jorden. Der findes også enkeltstammede bøge, de fleste dog ikke over 75–100 år gamle, men træer med et omfang på 4 m i brysthøjde kan dog ses. De gamle bøge har grene langt ned, hvilket viser, at de er opvokset fritstående. Spredt i lysningerne og tydeligt nok opvoksede under enerens beskyttelse forekommer bøge op til ca. 50 år, alderen må dog tages med forbehold p. g. a. den stagnation dyrenes bidning forårsager. De buskformede, mindre bøge er stærkt dyrebidte og derfor sært forgrenede. En

Fig. 6. Rold kildes østligste spids, hvor træernes skygge holder næsten al urtevegetation borte. Ved lysningen i baggrunden er der lys nok til at et veludviklet vældkærsamfund kan eksistere. Torben Worsøe fot. Juni 1973.

del af dem får på et eller andet tidspunkt lejlighed til at skyde i højden op over dyrenes rækkevidde. Så går det hurtigt videre, klippet som en hæk forneden vokser et træ frem. Under de gamle bøge ligger mange steder de udgåede rester af store ener, hvis skeletter kan holde sig i en betydelig årrække. Bundvegetationen i de større bøgegrupper udgøres foruden af de almindelige morbundsplanter også af lidt mere krævende arter som *Geranium robertianum* (Stinkende Storkenæb), *Arenaria trinervia* (Skovarve), *Deschampsia caespitosa* (Mose-Bunke) og *Anemone nemorosa*. Påfaldende hyppig er *Dryopteris linnæana* (Tredelt Egebregne) og *D. phegopteris* (Dunet E.).

Med omtale af lysningerne i Enebærestykket er vi nået til hedevegetationen. I lysningerne findes spredt overordentligt gamle *Betula verrucosa* (Vorte-Birk). En sådan med tre stammer måler 0,5 m over jorden 5,5 m i omkreds. Endvidere findes der i den nordøstlige del adskillige meget store *Populus tremula* (Bævreasp) og mange steder på åbne pletter rodkud af samme. Endelig fremvokser til dels i sikkerhed bag væltede ener *Sorbus acauparia* (Alm. Røn), *Frangula alnus* (Alm. Tørst) og *Pyrus malus* (Skov-Æble). De meget høje ener evner ikke

alle mere at stå, men segner om eller brækker, så en hel del af stammerne går ud. De væltede stammer gør størstedelen af de tidligere mere åbne arealer så ufarbare, at dyrene ikke kommer der. Enerne sår sig i lysningerne. I læ af væltede ener bliver bundvegetationen domineret af *Pteridium aquilinum* (Ørnebregne) over et dække af *Oxalis acetosella*, *Dryopteris linnæana* og *Anemone nemorosa*. Kun pletvis formår dyrene at holde vegetationen lav, og man får her små stykker åben hede, hvor dyrene kan gå skjult og græsse. Bunden i Enebærestykket virker ikke forarmet, podsoleringen er antagelig svag, hedestykkerne unge. Floraen i lysningerne er en blanding af skovplanter og mere lyskrævende arter, som man normalt træffer på heder og overdrev.

Prøver man at se bort fra tilgroningen på de tidligere lysninger, har man for sig græsningskoven fra før udskiftningen med bredkronede oldentræer, store lysninger og beskadiget opvækst. Her og der er der kæmpemæssige stubbe af fældede træer og selv et par hamlede træer som efter et skovtyveri mangler ikke. Denne græsningskov kan ikke være fremkommet ved vildtpåvirkning alene, når selv 200 hjorte ikke kan holde lysningerne åbne. Der må have været in-

tens kreaturgræsning gennem længere tid. Løvskovsignaturen på såvel gamle som nye kort viser, at arealet stedse har været opfattet som skov.

Af den omtalte lange hedebræmme på skrænten mod åen er intet levnet, her er nu plantage. Kun langs vejkanter o.l. ser man karakteristiske arter som *Calluna vulgaris* (Hedelyng), *Carex pilulifera* (Pille-Star), *Sarothamnus scoparius* (Gyvel) og *Genista anglica* (Engelsk Visse). Små hedeagtige arealer findes, hvor skoven langs engene er blevet trængt tilbage, men der er blot den fugtige overgang mellem eng og tidligere bøgeskovbund. Hedeplanterne her er i nogen grad lokaliseret til gamle engmyretuer og til små stykker åben skrænt.

TIDLIGERE ENGE LANGS DE STØRRE VANDLØB

På nær én er disse enge middelrigkær karakteriseret ved forekomsten af arter som *Carex hostiana* (Skede-Star), *C. pulicaris* (Loppe-S.), *C. paniculata* (Top-S.), *C. elata* (Stiv S.), *C. acutiformis* (Kær-S.), *Pedicularis palustris* (Eng-Troldurt), *Crepis paludosa* (Kær-Høgeskæg), *Geum rivale* (Eng-Nellikerod), *Galium boreale* (Trenervet Snerre), *Hierochloë odorata* (Festgræs), *Selinum carvifolium* (Seline), *Epipactis palustris* (Sump-Hullæbe), *Eriophorum latifolium* (Bredbladet Kæruld) og *Trollius europaeus* (Engblomme). Nogle af disse arter indikerer vældpåvirkning. Dette i forbindelse med spredt forekomst af *Alnus glutinosa* (Rødel) og *Chrysosplenium oppositifolium* tyder på større udbredelse af elleskov førhen. En eng overfor Ersted Væller, det mest artsrige område i Nørlund skov, kan ved forekomsten af *Salix hastata* (Spydbladet Pil), *Calamagrostis neglecta* (Stivtoppet Rørhvene) og store arealer domineret af *Juncus subnodulosus* (Butblomstret Siv) betegnes som ekstremerigkær. På original I er denne engpart benævnt »Præstebåde«.

I engenes højtliggende dele findes en del gamle *Betula pubescens* (Dun-birk), og udbredt er der rigelig opvækst af

Fig. 7. Den kunstige Teglsøs sydvestlige hjørne med en omfangsrig rørsump af Tagrør, Hvid Åkande og Sø-Kogleaks. Torben Worsøe fot. Juli 1973.

samme. Årsagen til, at der er pletter helt uden træer, står mig ikke klar. Den ældste birkeopvækst findes ved Stubberuphus og er ca. 30 år. Yngre opvækst synes trods nogen dyrebidding ikke at lide afgørende skade, efter en tid at have befundet sig i en stagnationsfase løber de unge træer hurtigt i vejret. I engene vokser en del *Salix pentandra* (Femhannet Pil) og *S. cinerea* (Grå P.). Foruden de ovennævnte arter bør fremhæves *Viola epipsila* (Tørve-Viol), der vokser i få eksemplarer syd for Nordrebro, og *Rumex aquaticus* (Dynd-Skræppe) og dens hybrid med *R. hydrolapathum* (Vand-S.), som kan findes forskellige steder langs åen. *Cirsium heterophyllum* (Forskelligbladet Tidsel) og *Carex montana* på lidt højere engbund tyder på, at der også her har været egeblandingskov. Indvæksten af birk i nutiden er nok det første stadium i en succession, der omend endnu ukendt uden menne-

Tabel 1

Zoneringen i det af kultur næppe påvirkede middelrigkær på nordsiden af Trydsø. De kursiverede arter er dominerende. Zone 1 ligger nærmest skovbrynet.

Zone 1

Carex elata
Urtica dioica
Rubus idaeus
Cardamine flexuosa
Viola palustris
Stachys palustris

Zone 2

Carex diandra
C. elongata
Festuca rubra
Cardamine pratensis
Potentilla erecta
Crepis paludosa
Geum rivale
Equisetum palustre
Ranunculus acer
Lychnis flos-cuculi
Lathyrus pratensis
Cirsium palustre
Vicia cracca
Salix cinerea
Picea abies

Zone 3

Molinia coerulea
Cardamine pratensis
Lysimachia vulgaris
Cirsium palustre
Potentilla palustris
Carex diandra
C. elata
C. nigra
C. oederi
C. rostrata

Zone 4

Carex rostrata
C. diandra

Zone 5

Carex elata
Galium uliginosum
Lysimachia vulgaris
Potentilla palustris
Juncus conglomeratus
Eriophorum angustifolium
Viola palustris
Dryopteris austriaca
Hydrocotyle vulgaris

skets mellemkomst må antages at ville føre til forhold, som vil minde om de mere oprindelige.

RIGKÆR I SKOVEN

I forbindelse med den sandede og stenede morænebund i de højere beliggende dele af skoven kunne man forvente, at moser her var udformede som fattigkær. Imidlertid viser det sig, at de overvejende udgøres af rigkær. Disse områder har tidligere været matrikuleret som enge, og enkelte arealer som Bukkær anvendes endnu, idet de slås med maskine for at få hø til vildtet. Bukkær fremtræder derfor som en halvkulturreng. En stor meget smuk eng, der ikke mere anvendes, ligger i forbindelse med en lille tilgroende sø i området nordøst for Teglsø, hvor en tilsyneladende naturlig flora zonerer sig omkring søen. Dette sted hedder på original I »Ellekærene«, hvoraf man kan slutte, at området engang har haft en anden karakter. En lignende eng findes nær de omtalte fiskedamsdæmninger ved Teglsøs sydende.

En særlig karakter har det tildels hældende kær på nordsiden af Trydsø. Mens området syd og vest for denne sø på original I er matrikuleret som eng, er dette ikke tilfældet med kæret på nordsiden. Vegetationen her kan derfor antages at være i høj grad påvirket af kulturindgreb. Der er tydelig zonering i fem zoner fra skovbrynet til søen (tabel 1). Selv om floraen ikke er artsrig, karakteriserer bl. a. de store stararter denne mose som middelrigkær.

FATTIGKÆR I SKOVEN

Fattigkærene i skoven har nok tidligere været flere end nu, men tilplantning tilslører forholdene. De stadigt eksisterende fattigkær er ikke matrikuleret som eng på original I, men et af de større nordøst for Teglluset er signeret som mose med tørvegrave, der nuomstunder kan erkendes i terrænet som et lavt vådt kær med artsfattig flora. Arter som *Potentilla palustris* (Kragefod), *Eriophorum angustifolium* (Smalbladet Kæruld) og *Cirsium palustre* (Kær-Tidsel) viser, at det er et middelfattigkær. En højere liggende del af samme kær, som vel er en

Fig. 8. De tidligere enge langs Lindenberg å og Grødebækken gror efterhånden til. Her i den øverste ende af Grødebækkens ret smalle dal, der før var eng, kan man se, hvorledes rigelig opvækst af Dun-Birk og pilebuske har reduceret det åbne areal. Torben Worsøe fot. Juni 1973.

rest af den oprindelige moseflade, har dominans af *Scirpus caespitosus* (Tue-Kogleaks), *Erica tetralix* (Klokkelyng) og *Calluna vulgaris*, hvorimod *Cirsium palustre* ikke forekommer. Denne del af mosen er altså et ekstremfattigkær. Et lignende ligger langs sydsiden af den tilgroende sø nordøst for Teglsø. I og ved Enebærstykket ligger nogle ganske små ekstremfattigkær med dominans af *Molinia coerulea* (Blåtop) og *Eriophorum vaginatum* (Tue-Kæruld).

KILDERNE

Floraen i selve kilderne har en speciel karakter, der kan antages at være af særlig interesse, fordi i hvert fald to kilder i bøgeskoven mod syd har mere »naturlige« omgivelser, end kilder almindeligvis har. Om floraen så virkelig er særlig påvirket af græsning får stå hen. Vildtet kommer her for at drikke, og nogen afbidning af *Rumex*-arterne og af *Epilobium palustre* (Kær-Dueurt) kan konstateres i højsommeren. Det er muligt, at kreaturer før i tiden har påvirket plantelivet i kilderne, men ingen væsentlige skader er synlige i de sydlige kilder. Anderledes er det med den kilde nord for Aldalen: den ligger på ret plant terræn og har tidligere ligget i helt åbne omgivelser, nu er den omgivet af granplanta-

ge. Her græsser vildtet en del, og dyrene roder i jorden. Vegetationen er nærmest som i en halvkulturreng, hvad der muligvis også har været i forbindelse med føromtalt bebyggelse.

Midt i Grødebækkens dal ligger en stærkt hældende kilde helt domineret af *Carex paniculata* og omgivet af ellekrat. Vegetationen her er sikkert helt uforstyrret p. g. a. områdets ufarbarhed. Et lignende vældkær findes nær åen nogle hundrede meter nord for Rold kildebæk.

Floraen i Rold kilde og dens to nabo-kilder har en sjælden art fælles med nogle kilder i dalen nord for Dyrby krat i Århus amt, nemlig *Rumex acetosa* ssp. *acetosa* var. *hydrophilus* – en for Nordjylland endemisk varietet af Alm. Syre. Eftersom området ved Dyrby krat ligger i åbent land i stærkt græsningspåvirkede omgivelser, har man måske med forskellige kulturpåvirkningsgrader af noget, der engang har lignet hinanden, at gøre. I kilderne ved Dyrby krat vokser *Monita fontana* (Vandarve) og *Batrachium hederaceum* (Vedbend-Vandrånkel), som mangler i Roldkilderne, formodentlig fordi lystilgangen her er for ringe. Blandt mosserne bemærkes *Cratoneuron commutatum*, der tyder på kalk i vandet. Endvidere bør det nævnes, at *Chrysosplenium oppositifolium*

ikke forekommer i disse kilder, mens den på tilsvarende steder i Østjylland er almindelig.

VANDLØB OG SØER

Vandløbene rummer kun få og ingenlunde særligt bemærkelsesværdige arter. Noteret er *Berula erecta* (Sideskærm), *Veronica beccabunga* (Tykbladet Ærenpris), *V. anagallis-aquatica* (Lancetbladet Æ.), *Cardamine amara* (Vandkarse), *Menyanthes trifoliata* (Bukkeblad), *Carex rostrata* (Næb-Star) og *Hippuris vulgaris* (Hestehale).

Søerne kan ikke karakteriseres særlig præcist. Trydsø ligger i et område med tørvebund, vandet er klart og her vokser kun én vandplante nemlig *Potamogeton natans* (Svømmende Vandaks). Teglsø ses ikke på original I, hvor dens nuværende område er matrikuleret som eng, således at man må antage, at den er helt kunstig, hvilket dog ikke nu kan ses på den. Dens vand er temmelig brunt, men her er både regulær rørsump og flere arter af vandplanter. Tilgroningssøen ved dens nordøstlige hjørne har tørvebund dækket af et dyndlag. Vandet er ret klart, men ikke ret dybt. Heller ikke denne sø ses på original I, så den er måske opstået i forbindelse med ændringer i afløbsforholdene ved Teglsøs opstemning.

PLANTEGEOGRAFISKE FORHOLD

Ådalen ligger i det subboreale floraområde, der er karakteriseret ved et stort borealt floraelement. Flg. boreale arter forekommer: *Rumex acetosa* ssp. *acetosa* var. *hydrophilus*, *Crepis paludosa*, *Galium boreale*, *Hierochloë odorata*, *Trollius europaeus*, *Cirsium heterophyllum*, *Salix hastata*, *Melica nutans*, *Calamagrostis neglecta* og *Viola epipsila* samt *Ajuga pyramidalis*. Disse arter har sandsynligvis overlevet siden borealtiden p.g.a. den lysåbne bund og vædnenes kolde vand.

Det atlantiske floraelement er mere sparsomt repræsenteret af planter, der i Danmark har deres hovedudbredelse i Østjyllands skove. Det drejer sig om *Blechnum spicant*, *Cardamine flexuosa*, *Chrysosplenium oppositifolium*, *Luzula silvatica* og *Hedera helix*. Disse arter anses for at være indvandret sammen med bøgen.

Det kontinentale floraelement er yderst svagt repræsenteret, egentlig kun af *Selinum carvifolium* og af *Calamagrostis arundinacea*, som dog i Danmark hovedsageligt er udbredt i landets subboreale klimazone her i det nordlige og midterste Jylland. Disse arter formodes at være indvandret i fastlandstiden.

De plantegeografiske forhold er altså – hvad der ikke kan overraske – som i

Fig. 9. Langs et skovspor i Enebærstykket kan man se, hvorledes lysningerne er blevet lukket af opvoksende træer. Foreløbig er der på dette sted hovedsageligt Enebær, men Bøgen i baggrunden er godt på vej. Torben Worsøe fot. Juni 1973.

Nørlundsiden af Lindenberg ådal, omend nogle af karakterarterne er andre. (Herom Worsøe 1968).

VILDTPÅVIRKNING

Selvom vildtpåvirkningen hovedsageligt kun er studeret en del af året, kan visse hovedtræk dog fastslås. Opvækst af bøg og rødgran er overalt svært forbudt, tørst og røn næsten ikke. Dunbirken på engene er også overalt forbudt, men det kan ikke standse, kun sinke træernes vækst, de bliver ikke engang flerstammede. *Salix caprea* (Selje-Pil), *S. cinerea* og *S. aurita* (Øret P.) bides i begrænset grad, men overalt i området, hvorimod *Salix pentandra* og *S. repens* (Krybende P.) ikke synes at interessere dyrene. *Vaccinium uliginosum* (Mosebølle) afbides noget. Afbidningen synes overvejende at være et vinterfænomen – formodentlig i forbindelse med snedække, således at de under sneen skjulte dele klarer frisag. I engene følger afbidning af urterne vekslerne, hvor dyrene passerer uden at der normalt er tegn på, at de tager ophold for at græsse, bortset fra et mindre område ved Nordrebro. De afbider fortrinsvis græs, særligt *Molinia coerulea*, som da også er den hyppigste græsart, og de tager kun den øvre del af bladene, nærmest ét ad gangen. På vekslerne ødelægges de fleste planter, dog har *Pinguicula vulgaris* (Vibefedt) en foretrukken biotop langs kanterne af vekslerne i engene. Rådyrene opholder sig ofte i engene, men deres græsningspåvirkning er meget moderat. I bøgeskoven synes græsningen at være spredt, man finder overalt afbidte urter og græsser, men der græsses ikke i bund. I lysninger i Enebærstykket, i ekstrempfattigkær nord for Teglsø og langs nogle af skovvejene græsses der meget ligesom på andre hedeagtige arealer, på Stubberuphus voldsted, i Grødebækkens dal og på den øvre del af skrænterne mod åen. Dyrene græsser med forkærlighed på de hedeagtige arealer, og særligt *Calluna vulgaris* må holde for, den er overalt bidt helt ned. I nogle af elle-

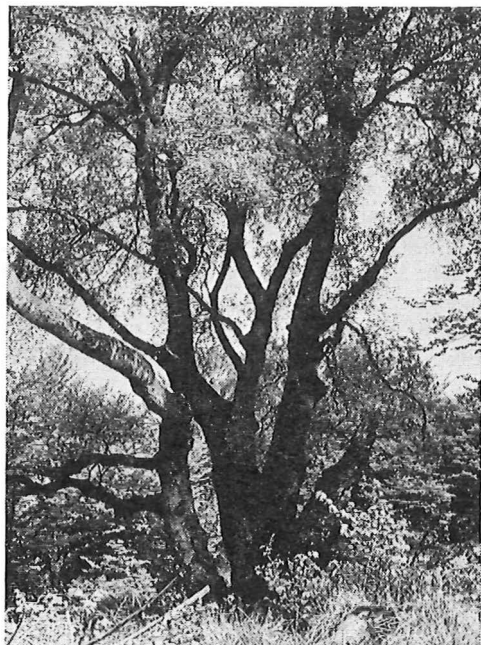

Fig. 10. Meget gammel Vorte-Birk på en lysning i Enebærstykket. I baggrunden trænger Bøgen frem. Torben Worsøe fot. Juni 1973.

krattene græsses også en del. Ved Grødebækkens udløb i åen er påvirkningen tydelig, når man sammenligner med området på vestsiden af dyrehegnet. Her på sommeren græsses der nok en del i engene langs åen. Det er nemlig påfaldende, hvorledes det visne græs fra i fjor i forsommeren stikker op gennem det nye, friskgrønne uden for hegnet, mens det visne græs helt mangler indenfor. Træopvæksten vest for hegnet er gennemgående større og tættere end øst for, men dels ophørte høslagningen i Nørlund skov 5–10 år tidligere, dels følger hegnet på lange stykker den øverste grænse for åens ellezone, så det er i virkeligheden et dårligt sammenligningsgrundlag. Visse zoner i enge og vældkær er endt med at være domineret af *Phragmites communis* (Tagrør), og *Betula pubescens* vokser som nævnt til trods for dyrene. Enebærstykkets lysninger er tilbøjelige til at skrump ind. Den hele græsningspåvirkning kan siges at være

spredt til store arealer og ikke meget intens. Den er nok mere til skade for forstvæsenet end for de botaniske interesseområder. Ingen af de arter, som man med de forhåndenværende bundforhold med rimelighed kan vente at finde her, mangler. Det kan ikke sandsynliggøres, at dyrene udrydder bestemte arter eller at de i det hele taget ændrer vegetationens sammenhæng. Under alle omstændigheder er deres betydning for floraen lille i sammenligning med tidligere tiders grøftning i engene og med forstvæsenets indsats i nutiden. Det er muligt, at den etablerede vinterfodring af vildtet på afgørende vis er med til at begrænse skaderne på vegetationen.

DE BOTANISKE INTERESSEOMRÅDER OG DERES FREMTID

De til Rold Vesterskov hørende arealer er i deres helhed botaniske interesseområder i videste forstand, fordi man her usædvanligt tydeligt og letfatteligt kan iagttage så mange faser eller stadier af overgangen mellem natur og kultur, og det til trods for, at her er faret hårdt frem gennem lang tid. P. g. a. de edafiske forhold er floraen gennemgående ikke særlig rig, selvom der forekommer en del mindre almindelige og sjældne arter.

Også som botaniske interesseområder i snæver forstand må mange af arealerne opfattes, ikke så meget betinget af forekomsten af sjældne arter som af, at lokaliteterne rummer væsentlige elementer af natur, der kun i moderat grad har været eller er udsat for kulturbetingede indgreb. Enebærstykket udgøres af en helt usædvanlig halvkulturformation, der som en rest af »Det gamle land« er temmelig uerstattelig.

Man kan specificere de vigtigste botaniske interesseområder således:

1. Samtlige fugtige arealer langs Lindenberg å og Grødebækken
2. Vandløb og søer
3. Skræntskoven langs de to større vandløb
4. Enebærstykket med derværende fattigkær
5. Fugtige arealer omkring Teglsø
6. Fugtige arealer ved Trydsø
7. Kilderne i skovens sydende

Principielt er alle fugtige arealer ligesom tørre, næringsfattige områder sårbare for det slid færdsel fremkalder. I Rold Vesterskov medfører dette dog ikke mange problemer for flora og vegetation: de fugtige områders ufarbarhed beskytter dem effektivt, og skovens størrelse og de relativt store afstande virker i samme retning. Kun de sydlige kilder, der af forskellige grunde er særlig ud-

Fig. 11. Del af engen »Præstebløde« i Lindenberg ådal. Efter høslagningsophør er bunden på dette sted helt domineret af Tagrør, og der er rigelig opvækst af Dun-Birk i alle aldre. Torben Worsøe fot. Juli 1973.

satte for at lide overlast ved almindelig færdsel i skoven, må derfor beskyttes ved passende foranstaltninger. Moserne langs Lindenberg å er sikret ved en fredning fra 1944 (Dansk Naturfredning 1944-45), og forstværnsens interesser kolliderer næppe ret meget med botanikernes.

Alligevel må man gøre sig klart, at det fremtoningspræg vi idag har for øje i de botaniske interesseområder også uden menneskelige indgreb i vid udstrækning med tiden vil blive anderledes. Birkene i moserne vil vokse til, så man i hvert fald nogle steder vil få en lysåben skov af Dun-Birk, andre steder vil der måske snarere blive krat eller »buskkær« af mindre Dun-Birke og pilearter. Foreløbig ser det ud til, at der også særligt i vældzonerne, stadig vil forekomme træfri arealer. På steder med gode vækstbetingelser for Rødel, og hvor der i øjeblikket kan findes arter, der hører til ellesumpen, kan man forvente, at Rødelen breder sig eller genindvandrer. I de omtalte tidligere tørvegrave vokser tørvelaget i tykkelse, hvilket på længere sigt vil give ændringer i vegetationen i retning af overgang til ekstremfattigkær. Den lavvandede sø nordøst for Teglsø har næsten ingen åben vandflade og er formodentlig ved at gro til. Da Enebærstykets lysninger som nævnt oprindeligt er betinget af kreaturgræsning, og hjortene ikke alene magter at holde dem åbne, vil bøgen fortsætte med at okkupere dem, hvis de ikke kunstigt holdes åbne. De eneste samfund, hvis vegetation udviser konstans, er middelrigkæret på nordsiden af Trydsø (tabel 1) og de små fattigkær i Enebærstykket. Hertil kom-

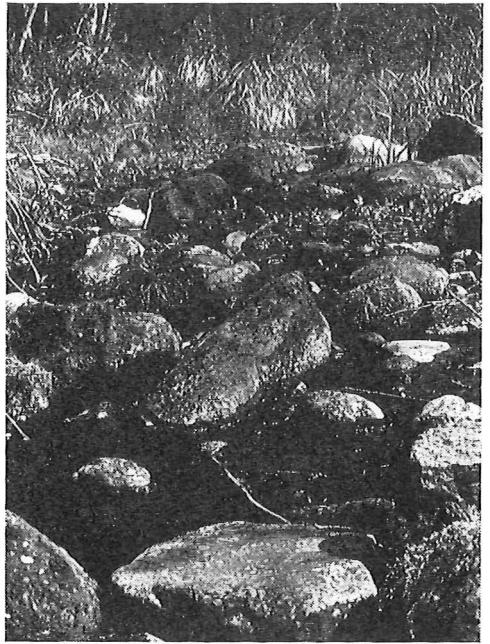

Fig. 12. Den stenede del af Grødebækkens leje. Torben Worsøe fot. Juni 1973.

mer så antagelig også Rold kilde og dens nabokilde. Skulle hjortenes påvirkning engang bortfalde, må man forvente, at en del af ændringerne vil fremskyndes.

LITTERATUR

- Andersen, S. A., 1944: Det danske landskabs historie I - København.
 Dansk Naturfredning, Danmarks Naturfredningsforenings årsskrift 1944-45.
 Johansen, Th., 1932 og 1939: Af Årestrup sogns historie - Fra Himmerland og Kjær Herred 7 og 9.
 Sjörs, H., 1967: Nordisk växtgeografi. 2. uppl. - Stockholm.
 Worsøe, E., 1968: Flora og vegetation ved Lindenberg å i Rold skov. - Flora og Fauna 74.
 Trap, Alborg amt. 1961. - København.

Kvægmyggen *Simulium reptans* var. *galeratum* Edwards ny for Danmark

Af Poul Ågård

Meddelelser fra Naturhistorisk Museum, Århus
With an English Summary

Ved behandling af faunaprøver fra Storå ved Grydholt Ø. f. Holstebro er konstateret forekomst af en for Danmark ny kvægmyg, *Simulium reptans* var. *galeratum* Edwards.

Lokaliteten er besøgt tre gange i 1974, nemlig 17. februar, 27. maj og 5. juli.

Materialet består af:

27/5 1 puppe

5/7 14 larver, 1 puppe ♂

Puppen, der blev fundet den 27/5, kunne straks bestemmes til arten *S. reptans* (L.). Den 5/7 kunne det endvidere ud fra larvematerialet påvises, at der var tale om varieteten *galeratum*, og genitalpræparatet af puppen understøttede bestemmelsen til *S. reptans*.

Materialet stemmer nøje overens med Davies' (1966) angivelser fig. 1, 2 og 3, ifølge hvilke kun larver med sikkerhed kan erkendes som tilhørende varieteten *galeratum*.

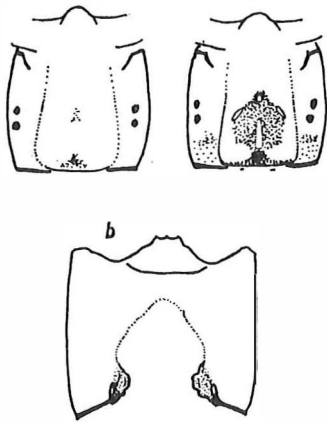

Fig. 1. Hovedkapsel af *S. reptans* (t.v.) og *S. reptans* var. *galeratum* (t.h.). Begge set fra oven. Hovedkapsel (begge former) set fra undersiden. (Davies 1966).

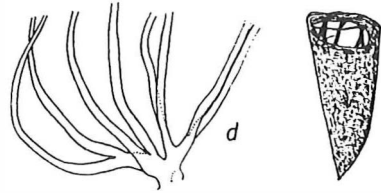

Fig. 2. Histoblastforgrening og kokonform. (Davies 1966).

Rubzov (1964) opfører karakterer til bestemmelse af både puppe og imago til varieteten, som han opstiller som en selvstændig art, *S. galeratum* Edwards.

Da det danske materiale stemmer nøje overens med Davies' angivelser, vil hans opfattelse blive fulgt her, indtil en endelig afklaring af spørgsmålet art/underart foreligger.

I udbredelsen af de to »arter« er der en forskel, som både Davies og Rubzov bemærker. I Illies (1967) angiver Rubzov *S. galeratum* som forekommer i »Tiefebene« i områderne 14, 15 og 16 og Grossbritannien (18) og 23 (Taiga), medens *S. reptans* angives fra områderne 20, 21 og 22 (Fennoscandien). Davies angiver fra Skotland kun *S. reptans*, medens begge former forekommer sydligere.

Forekomsten af *S. reptans* var. *galeratum* i Danmark passer således ind i dette mønster, hvor hovedformen *S. reptans* er en nordlig type og *S. reptans* var. *galeratum* enten optræder sammen med eller erstatter hovedformen sydpå.

Af biologiske oplysninger anfører Rubzov, at *S. galeratum* findes i store og middelstore vandløb. Larverne findes fortrinsvis på planter ved moderate strømhastigheder. Puppen optræder i maj-juni og august.

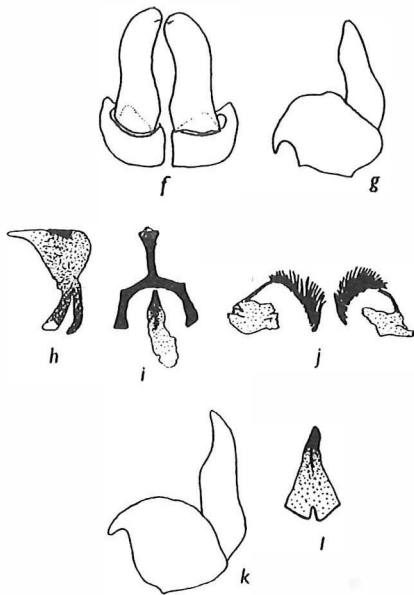

Fig. 3.f-j: *S. reptans* var. *galeratum*. f: gonopoder, g: samme set lateralt, h og i: ventral plade set henholdsvis lateralt og ventralt, j: paramerer. - k-l: *S. reptans* typisk form, k: gonopod lateralt, l: median sklerit. (Davies 1966).

S. reptans træffes derimod i mindre vandløb på planter og sten med optræden af pupper i juni.

Davies angiver at *S. reptans* og *S. reptans* var. *galeratum* har samme biotop-preferens.

Overvintringen sker i ægstadiet og små larver optræder i april-maj. Pupper og imagines findes i juni-juli. Et andet puppemaximum optræder i juli-august, hvorfor der kan være tale om to generationer.

Både Rubzov og Davies angiver begge typer som blodsugere på kvæg.

Det danske materiale stemmer godt overens med disse angivelser. Både larver og pupper blev taget på submerse blade af *Scirpus lacustris*. Ligeledes er strømhastigheden på stedet moderat, og vandløbet må i det mindste efter danske forhold kaldes stort (opland til Holstebro 738 km²).

Fundet den 5/7 synes at støtte Davies' og Rubzovs opfattelse af, at der er to generationer, idet larverne var små og således kunne repræsentere den generation, som flyver i juli-august. Dette spørgsmål vil blive forsøgt afklaret ved fortsatte indsamlinger.

SUMMARY

On two occasions *Simulium reptans* var. *galeratum*, new to Denmark, was found in the River Storå, E. of Holstebro in the western part of Jutland.

The material comprises 1 pupae, 27th of May, 1974 and 14 small larvae and 1 pupae (male), 5th of July, 1974.

Larvae and pupae were taken on submerged leaves of *Scirpus lacustris*.

The material closely agrees with Davies (1966) figs 1, 2 and 3, and so his opinion of *S. reptans* var. *galeratum* as being a variety and not a separate species, *S. galeratum* Edwards, as held by Rubzov (1964), will be followed until the question is finally settled.

I wish to thank the Freshwater Biological Association and Dr. L. Davies for the permission to use the figures from F. B. A. Sc. Publ. no. 24.

LITTERATUR

- Carlsson, G., 1962: Studies on Scandinavian Blackflies. - Opusc. Ent. Suppl. XXI.
- Davies, L., 1966: The Taxonomy of British Blackflies (Diptera, Simuliidae). - Trans. R. ent. Soc. Lond. 118 - , 1968: A Key to the British Species of Simuliidae in the Larval, Pupal, and Adult Stages. - Scientific Publication no. 24.
- Illies, J., 1967: Limnofauna Europaea.
- Rubzov, I. A. 1964: Simuliidae - in Lindner: Fliegen der Palaearktischen Region. Bd. III, 4.
- Zwick, H., Rühm, W., 1972: Erstnachweis von *Simulium sublacustre* Davies in Mitteleuropa. - Z. Angew. Entomol. 72 (4).

Fund af småsommerfugle fra Danmark i 1973

Af Gorm Pallesen

(Patologisk Institut, Aalborg Sygehus Nord,
DK-9000 Aalborg)

og Eivind Palm

(Esperance Allé 1, DK-2920 Charlottenlund)

With an English Summary

Forudgået af en mild vinter kendetegnedes sommeren 1973 som helhed af sol, lav nedbør og gode temperaturforhold. Efteråret blev nærmest under middel. Nedbøren var i de tre sommer-måneder minimal i landets vestlige og nordlige egne.

Det blev et begivenhedsrigt år i lepidoptero-logisk henseende med mange landvindinger. Denne liste kan således præsentere 12 nye danske småsommerfuglearter, der enten blev fanget i 1973 (5 stk.) eller meldt fra tidligere år (7 stk.): *Agonopterix cnicella*, *Metzneria neuropterella*, *Metzneria igneella*, *Monochroa latiuscula*, *Mirificarma lentiginosella*, *Gnorimoschema bodillum* nov. sp. in litt., *Lithocolletis roboris*, *Scythris ericivorella*, *Agnathosia mendicella*, *Infurcitienea albicomella*, *Adela congruella* og *Trifurcula pal-lidella*.

Heri indgår tre arter (*Agonopterix cnicella*, *Metzneria igneella* og *Gnorimoschema bodillum*), der midlertidigt blev udskudt af 1972-listen (se forord til denne).

I nærværende liste omtales fund af en del arter, der ofte kun var kendt i et eller to danske eksemplarer. Der henvises til kommentarerne ved de enkelte arter.

Af traditionelle, men sjældne pyralidemigranter optrådte i 1973 flg.: *Etiella zinckenella*, *Evergestis limbata*, *aenealis* og *extimalis*. *Selagia argyrella* må formentlig også betragtes som strejfer.

Migrationsindikatoren *Nomophila noctuella* optrådte sparsomt.

»Tillægget«, der opførtes separat i tidligere årslistes, er fra 1973 integreret i hovedlisten.

Systematik og nomenclatur følger i alt væsentligt *Catalogus Lepidopterorum Fenniae et Scandinaviae* (Helsingfors, 1971).

Pyralina

Melissoblaptes zelleri de Joan.

Loll.: Hyldtofte Strand, 1 stk. 5.7. (E. Pyndt).
Sjæll.: Brøndby Strand, 1 stk. 24.7. (R. B. Sørensen).

Crambus heringiellus HS.

Sjæll.: Jægersborg, 1 stk. 25.7. (K. Schnack).
Jyll.: Læsø, antal 17.7. (H. E. Møller), Silkeborg, antal 9.8. (fl. sml.).

Agriphila poliella Tr.

Fyn: Hofmangave, 1 stk. 26.-28.8. (O. Buhl).
Anholt: 5 stk. 22.-26.8. (E. S. Nielsen).

Catoptria osthelderi de Latt.

Jyll.: Gl. Rye, 1 stk. 29.7. (E. S. Nielsen). Tidligere kun 1 jysk. expl.

Salebria faecella Z.

Læsø: Østerby, 1 stk. 15.8.72 (E. S. Nielsen). Ny for det jyske område.

Nephopterix adelphella FR.

Jyll.: Glatved, 1 stk. 3.7. (E. S. Nielsen). Første jyske fund.

Selagia argyrella D & S.

Bornh.: Svenskehavn, 1 stk. 3.8. (E. Palm). Jyll.: Læsø, 1 stk. 1.8. (O. Buhl). Arten er ikke set siden 1951, og tidligere kun på Bornholm.

Microthrix similella Zck.

Bornh.: Arnager, 1 stk. 30.6. (P. Bjørn).

Etiellea zinckenella Tr.

Bornh.: Arnager, 1 stk. 6.8. (P. Bjørn). Andet danske fund.

Pima boisduvaliella Gn.

Bornh.: Salene, 1 stk. 27.6. (K. Larsen).

Ephestia mistralella Mill.

Jyll.: Sæby, 4 stk. 30.7.-3.8.72 (B. Johannesen leg., G. Pallesen det. et coll.). Desuden flere fund i artens kendte områder.

Homoesoma sinuellum F.

Bornh.: Sorthat, 1 stk. 20.6. (K. Larsen), Olsker, 1 stk. 26.6. (E. Palm) Hidtil kun kendt fra Hesselø.

Rotruda cretaceella Rössl.

Fyn: Stige, 3 stk. 17.8., 27.8. og 4.9., Hofmangave, 1 stk. 26.-28.8. (O. Buhl). 2. generation.

Vitula edmandsæe Pack.

Jyll.: Østerbølle, 1 stk. 9.6.72 (E. S. Nielsen).

Vitula biviella Z.

Møn: Ulfshale, fl. stk. 7.7. (O. Karsholt).

Hypsopygia costalis F.

Bornh.: Listed, 1 stk. 3.8. (E. Hauritz). Falster: Mellemskoven, ca. 20 stk. 5.8.-8.9. (P. Svendsen m. fl.), Bøtø, 1 stk. 6.8. (P. Svendsen). Hidtil kun kendt i 4 eks. fra Sjælland og Falster 1972.

Witlesia murana Curt.

Jyll.: Bjerget (Thy), 1 stk. 3.7. (G. Pallesen), Vejrum v. Struer, fl. stk. 26.6. (E. S. Nielsen).

Evergestis limbata L.

Bornh.: Rø, 2 stk. 6.7. (K. Larsen).

Evergestis aenealis D & S.

Bornh.: Salene, 1 stk. 23.6. (E. Palm).

Evergestis extimalis Scop.

Bornh.: Olsker, 1 stk. 24.6. (K. Larsen). Jyll.: Bunken plantage, 1 stk. 28.7. (J. Wiemann).

Nomophila noctuella D & S.

Ret sjælden i 1973, noteret 7 eksemplarer, hvoraf 1 stk. Albertslund 19.12. (R. B. Sørensen).

Agrotera nemoralis Scop.

Bornh.: Salene, 1 stk. 12.6. (K. Larsen).

Mecyna flavalis D & S.

Bornh.: Slusegård, 1 stk. 29.7. (E. Palm), Hundsemyr, 1 stk. 30.7. (M. Andersen).

Loxostege turbidalis Tr.

Bornh.: Boderne, 1 stk. 11.7. (K. Larsen).

Eurrhypara perlucidalis Hb.

Jyll.: Øland, Bjerget (Thy), Sæby 1972, Råbjerg Mile, Als Odde, Læsø og Anholt, flere stk. (fl. sml.). Synes nu udbredt til landets vestligste og nordligste egne.

Nascia ciliaris Hb.

Sjæll.: Vemmetofte, 1 stk. 22.6. (N. L. Wolff). Fyn: Kajbjerg, 1 stk. 9.6. (P. Falck), Langesø, 1 stk. 12.6. (O. Buhl). Arten har været fåtallig i nogle år.

Pyrausta palealis D & S.

Fortsat almindelig i gammelkendte områder.

Pyrausta sticticalis L.

Ret sjælden i 1973, kun meldt i få eksemplarer.

Eucnemidophorus rhododactylus F.

Sjæll.: Vallensbæk, 1 stk. 24.7. (M. Andersen). Første fund udenfor Bornholm, hvor arten er udbredt.

Platyptilia calodactyla D & S.

Sjæll.: Skibinge, 2 stk. 11.7. (O. Karsholt). Fyn.: Blangstedgård, 1 stk. 12.7., Stige, 4 stk. 19.-22.7. (O. Buhl). Jyll.: Skafø, 1 stk. 15.7. (E. S. Nielsen).

Trichoptilus paludum Z.

Fyn: Storelung, 1 stk. 19.8. (O. Buhl).

Leioptilus distinctus HS.

Anholt: 1 stk. 17.7. (E. S. Nielsen).

Leioptilus osteodactylus Z.

Sjæll.: Skibinge, 1 stk. 14.7. (O. Karsholt).

Leioptilus liengianus Z.

Fyn: Dinestrup strand, 1 stk. 13.7. (O. Buhl).

Pselnephorus brachydactylus Tr.

Bornh.: Vang, 3 stk. 2.7. (K. Larsen).

Pterophorus pentadactylus L.

Sjæll.: Kongelunden, 3.10. (R. B. Sørensen). 2. generation.

Pterophorus galactodactylus Hb.

Jyll.: Frederikshavn, larvegnav og puppehuder 8.6. (E. S. Nielsen).

Tortricina

Acleris shepherdana Stph.

Bornh.: Malkværn, 1 stk. 6.8. (M. Andersen).

Acleris cristana D & S.

Fyn: Lundsgård v. Kerteminde, 1 stk. 28.8.-1.9. (O. Buhl).

Acleris maccana Tr.

Jyll.: Ho, 1 stk. 30.7.71 (G. Pallesen).

Laspeyresia servillana Dup.

Loll.: Idalund, 1 stk. 23.6. (E. Pyndt).

Laspeyresia conicolana Heyl.

Sjæll.: Ellinge, 1 stk. 10.6.71 (K. Larsen). 3. danske. Kendt fra Falster og Fyn.

Laspeyresia medicaginis Kunzn.

Bornh.: Olsker, 1 stk. 12.7.72 (K. Larsen). 3. danske fund. Kendt fra Bornholm og Møn.

Laspeyresia microgrammana Gn.

Loll.: Høvænge, 1 stk. 25.6. (E. Pyndt).

Pammene trauniana D & S.

Fyn: Hofmangsgave, 1 stk. 28.5.-3.6. (O. Buhl). Ny for det fynske område.

Pammene aurantiana Stgr.

Sjæll.: Magleby Skov, 1 stk. 15.7. (M. Andersen).

Pammene inquilina Fletch.

Bornh.: Rutsker, 1 stk. 24.4. (K. Larsen). Ikke tidligere meldt fra Bornholm.

Blastesthia posticana Zett.

Bornh.: Sømarken, 1 stk. 9.6. (K. Larsen). Ikke tidligere meldt fra øen.

Eucosma aspidiscana Hb.

Jyll.: Gl. Rye, 1 stk. 16.6. (E. S. Nielsen).

Eucosma conterminana HS.

Sjæll.: Skibinge og Tåstrup, fl. stk. juli (O. Karsholt), Magleby Skov, 1 stk. 13.7. (M. Andersen). Hidtil kun kendt i 2 danske expl.

Eucosma tripoliana D & S.

Sjæll.: Skibinge, 2 stk. 28.7. (O. Karsholt), Ly-

næs, 1 stk. 30.7. (G. Pallesen). Jyll.: Kalø, 2 stk. 1.8. (E. S. Nielsen).

Eucosma maritima Westw.

Fyn: Kajibjerg (fl. sml.). Jyll.: Glatved, Kalø, Århus, Boes og Anholt.

Notocelia junctana HS.

Loll.: Frejlev skov, 1 stk. juli (O. Karsholt). Sjæll.: Skibinge og Tåstrup, juli (O. Karsholt).

Griselda stagnana D & S.

Sjæll.: Skibinge, 1 stk. 29.7. (O. Karsholt).

Eudemis profundana D & S.

Fyn: Langesø, 1 stk. 19.7. (O. Buhl).

Hedya ochroleucana Fröl.

Fyn: Hofmangave og Dinestrup strand, fl. stk. 28.8.-15.9. (O. Buhl). 2. generation.

Apotomis sororculana Zett.

Fyn: Dinestrup strand, 9.-15.9. (O. Buhl). 2. generation.

Apotomis sauciana Fröl.

Jyll.: Draved, fl. stk. e. l. 15.5. (E. S. Nielsen).

Lobesia bicinctana Dup.

Loll.: Lindelse, 1 stk. 3.6. (R. B.Sørensen). Sjæll.: Lynæs, 1 stk. 4.6. (G. Pallesen). Jyll.: Sæby, 3 stk. 23.7.-3.8.72 (B. Johannesen leg, G. Pallesen det et coll.), Samsø, 1 stk. 15.7. (K. Schnack).

Phalonidia affinitana Dgl.

Jyll.: Lyngså strand, talrige 26.6. (E. S. Nielsen).

Phalonidia luridana Grgs.

Bornh.: Olsker, 1 stk. 29.6. og Rø, 1 stk. 6.7. (K. Larsen). Sjæll.: Skibinge, 1 stk. 24.6. (O. Karsholt). Desuden et gammelt fund fra Bornh.: Åsedam, 1 stk. 3.7.26 (Gudmann leg., coll. Zool. Mus., Kbh., E. Palm det.). Hidtil kun kendt i 2 eksemplarer fra landet.

Phalonidia mussehliana Tr.

Bornh.: Sømarken, 1 stk. 3.8. (K. Larsen), Svenskehavn, 5 stk. 3.8. (E. Hauritz & E. Palm).

Phalonidia minimana Car.

Jyll.: Åsted (N.-Jyll.), talrig 12.-23.6. (E. S. Nielsen), Bjerget og Hjørdemål (Thy), antal 27.-29.6. (G. Pallesen).

Stenodes straminea Hw.

Fyn: Dinestrup strand, 2 stk. 25.6. (O. Buhl).

Aethes rutilana Hb.

Jyll.: Sæby, 1 stk. 19.-22.7.72 (B. Johannesen leg., G. Pallesen det. et coll.).

Tineina

Glyphipteryx equitella Scop.

Jyll.: Hirsholm 1 stk. 24.6. (E. S. Nielsen).

Amphisbatis incongruella Stt.

Jyll.: Bjerget pr. Frøstrup 21.4. og Østerild plantage 23.4. (G. Pallesen).

Schiffermuelleria schaefferella L.

Loll.: Kristianssøde 1 stk. 2.6. (K. Larsen), Falster: Resle skov 2 stk. 16. og 23.6. (H. Hendriksen og E. Palm).

Telechrysis tripuncta Hw.

Bornh.: Almindingen 1 stk. 25.6. og Vang 2 stk. 2.7. (K. Larsen). Falst.: Resle skov 4 stk. 16.6. (H. Hendriksen og E. Palm).

Metalampra cinnamomea Z.

Jyll.: Anholt 2 stk. 17.7. (E. S. Nielsen). Hidtil kun meldt fra Bornholm.

Pseudatemelia panzerella Stph.

Sjæll.: Kattehale mose flere stk. juni (K. Gregeresen), Gurre sø 1 stk. 5.6. (G. Pallesen).

Agonopterix alstroemeriana Cl.

Jyll.: Kalø 1 stk. 22.9. (E. S. Nielsen). Kun få notater fra Vestdanmark.

Agonopterix laterella Den. & Schiff.

Sjæll.: Køge strandskov 1 stk. 24.3. (M. Andersen & J. Wiemann leg., E. Palm det). Iflg. E. Palm er arten ikke tidl. meldt overvintrende.

Agonopterix cnicella Tr.

Jyll.: Lild strand 2 stk. 28.7. og 1.8.1972 (G. Pallesen leg. et det.), Havvig s.f. Hvide Sande 1 stk. 5.9. (E. S. Nielsen leg. et det.). *Ny for Danmark* og Skandinavien. Arten forekommer lokalt i England (larven på *Eryngium maritimum*) samt i Mellems- og Sydeuropa. Dens forekomst ved den jyske vestkyst er således ikke helt overraskende.

Agonopterix astrantiae Hein.

Jyll.: Kalø talrig 1.8. (samt larven på *Sanicula*) (E. S. Nielsen).

Agonopterix atomella Hb.

Jyll.: Borup hede, mange expl. af flere samlere samt larver på *Genista* (O. Buhl).

Depressaria depressella Hb.

Bornh.: Sose la. i antal 29.7. i blomsterhoveder af *Pimpinella* (K. Larsen). Fyn: Hofmangave 1 stk. 12.-17.6. (O. Buhl).

Depressaria pulcherrimella Stt.

Loll.: Vindeholme 1 stk. e. l. 3.6. fra *Pimpinella* (K. Larsen).

Depressaria olerella Z.

Jyll.: Læsø 2 stk. 21.8.72 og 6.5. (E. S. Nielsen). Hidtil kun kendt fra N.-Sjælland.

Metzneria carlinella Stt.

Fyn: Lundsgård ved Kerteminde 1 stk. 27.-28.6. og Hofmangave 1 stk. 4.-10.7. (O. Buhl). Jyll.: Bulbjerg 1 stk. 26.6. og Lild strand 1 stk. 6.7. (G. Pallesen).

Metzneria neuropterella Z.

Jyll.: Læsø 1 stk. 5.-10.8.72 (B. Johannesen leg., G. Pallesen det. et coll.). Genfundet her i 1973: 1 stk. 1.8. (O. Buhl). *Ny for Danmark*. Kendt fra nabofaunaerne med undtagelse af Norge. Larven lever aktivt på *Carlina*, *Cirsium*, *Carduus* samt *Centaurea*.

Metzneria igneella Tgstr.

Bornh.: Gudhjem 2 stk. 13.6.71 (N. U. Møller). *Ny for Danmark*. Arten er kendt fra Sverige og Finland, men ikke syd eller vest for Danmark.

Ptocheuusa inopella Z.

Sjæll.: Villingerød 1 stk. 2.8. samt larver 3.10. (O. Karsholt). Jyll.: Boes 2 stk. 16.6. (E. S. Nielsen), Strandkjær (Mols) larver 10.8. (G. Pallesen).

Didactylota kinkerella Snell.

Jyll.: Bulbjerg ret alm. 21.6. (G. Pallesen), Læsø 2 stk. 27.6. (E. S. Nielsen).

Monochroa morosa Mühl.

Sjæll.: Grib skov larven talrig 6.6. på *Lysimachia* (G. Pallesen).

Monochroa hornigi Stdgr.

Sjæll.: Tåstrup 1 stk. 27.6. (H. Philipsen leg., O. Karsholt det.).

Monochroa suffusella Dgl.

Sjæll.: Grib skov flere stk. 6.6. (J. Lundquist og G. Pallesen) og Teglstrop hegn flere stk. 12.6. (G. Pallesen). Jyll.: St. Vildmose flere stk. 30.6. (P. L. Holst og G. Pallesen).

Monochroa niphognatha Gozm.

Sjæll.: Tåstrup 3 stk. 25.6.-13.7. (H. Philipsen leg., O. Karsholt det.). Tidligere kun et dansk expl.

Monochroa latiuscula Hein.

Bornh.: Rønne 1 stk. 23.7.13 (H. P. S. Sønderup leg., O. Karsholt det., Zoll. Mus. Kbh. coll.). *Ny for Danmark*. Arten er kendt fra bl. a. Sverige, Finland og Tyskland. Den findes i litteraturen omtalt under forskellige navn. Værtsplante formentlig ukendt.

Monochroa tetragonella Stt.

Bornh.: Salene 1 stk. 5.7. (K. Larsen). Jyll.: Kalø 2 stk. 11.7. (E. S. Nielsen).

Gelechia sabinella Z.

Jyll.: Læsø 1 stk. 2.8. (O. Buhl).

Nothris marginella F.

Fyn: Stige 22.7.-25.8. og Hofmangsgave 7.-14.9. (O. Buhl). Jyll.: Sæby 1 stk. 30.7.-3.8.72 (B. Johannesen leg., G. Pallesen det. et coll.) og Århus 1 stk. 13.7. (E. S. Nielsen).

Byrotropha plantariella Tgstr.

Jyll.: Bjerget pr. Frøstrup 1 stk. 5.7. (G. Pallesen).

Chionodes ignorantella HS.

Denne internationalt sjældne art er taget i flere expl. i Danmark i de senere år og er formentlig mere udbredt end hidtil antaget: Sjæll.: Helsingør 1 stk. 27.7. (G. Pallesen). Jyll.: Bjerget pr. Frøstrup, Østerild og Frøstrup 10 stk. 28.6.-5.7. (G. Pallesen).

Mirificarma lentiginosella Z.

Jyll.: Glatved 1 stk. 17.8. (E. S. Nielsen). *Ny for Danmark*. Arten er kendt fra vore nærmeste omgivelser og var ventet i Jylland, idet larven lever på *Genista tinctoria*.

Neofaculta infernalis HS.

Jyll.: Åsted Ådal 1 stk. 12.6. (E. S. Nielsen). Tredje danske og jyske lokalitet.

Filatima incomptella HS.

Jyll.: Bulbjerg 1 stk. 26.6. (G. Pallesen).

Pexicopia malvella Hb.

Møn: Ulvshale 1 stk. 6.7. (E. Palm). Sjæll.: Skibinge 1 stk. 7.7. (O. Karsholt). Arten forekommer fast på Bornholm, men er ikke tidligere noteret fra andre danske egne.

Teleiodes scriptella Hb.

Loll.: Flere expl. af flere samlere bl. a. Hyde skov 1 stk. 15.6. (J. Lundquist).

Teleiodes saltuum Z.

Fyn: Stige 2 stk. 26.6. (O. Buhl).

Gnorimoschema bodillum Karsholt & Nielsen
in litt.

Råbjerg Mile 1 stk. 13.8.72, 46 stk. 10.-23.6. og 15 stk. e. l. 10.-23.6. på *Salix repens* (E. S. Nielsen). Samme sted 24 stk. 15.8. (O. Karsholt og E. S. Nielsen). Arten er formentlig ikke tidligere beskrevet.

Scrobipalpa clintoni Pov.

Sjæll.:—Også på sydkysten: Kristiansholm plantage (H. K. Jensen).

Caryoculum blandulellum Tutt.

Bornh.: Salene 1 stk. 6.8. (K. Larsen).

Caryoculum maculiferellum Dgl.

Jyll.: Læsø talrig 5.-20.8.72 (B. Johannesen leg., G. Pallesen det. et coll.), Anholt 1 stk. 17.7. (E. S. Nielsen).

Stomopteryx larseniella Gozm.

Loll.: Frejlev 1 stk. 10.7. (K. Pedersen).

Brachmia lutatella HS.

Jyll.: Anholt flere stk. 19.-26.8. (E. S. Nielsen).

Brachmia lineolella Z.

Jyll.: Dyrheden ved Sæby 1 stk. 10.6. (E. S. Nielsen) og Lild strand 1 stk. 2.7. (G. Pallesen).

Brachmia gerronella Z.

Fyn: Lundsgaard ved Kerteminde 2 stk. 2.-3.7. (O. Buhl).

Brachmia dimidiella Den. & Schiff.
Jyll.: Læsø 2 stk. 7.7. (N. U. Møller).

Oegoconia deauratella HS.
Fyn: Dinestrup strand 1 stk. 13.7. (O. Buhl).

Pancalia latreillella Curt.
Sjæll.: Aserbo 2 stk. 31.7. (J. Lundquist og K. Pedersen). 2. generation.

Mompha propinquella Stt.
Loll.: Holmskoven 18.6. (E. Pyndt). Jyll.: Glatved la. 26.5. på *Epilobium hirsutum* (E. S. Nielsen).

Mompha nodicolella Fusch.
Sjæll.: Asserbo 1 stk. 28.-29.4. (K. Gregersen leg., K. Larsen det.). Arten er ikke sjælden på Bornholm, men er ikke tidligere meldt fra det øvrige land.

Mompha miscella Den. & Schiff.
Jyll.: Glatved la. 31.5. på *Helianthemum* (E. S. Nielsen). Imago talrig her i august (fl. samlere).

Cosmopteryx zieglerella Hb.
Jyll.: Glatved la. i antal 11.8. (G. Pallesen) og Århus la. i oktober (E. S. Nielsen).

Augasma aeratellum Z.
Jyll.: Rostved 1 stk. e. l. 20.3. (E. S. Nielsen).

Coleophora idaeella Hofm.
Sjæll.: Teglstrup hegn 1 stk. 12.6. (G. Pallesen). På lokaliteten (»Skidendam«) er *Oxycooccus* enestete *Vaccinium*-art og dermed den mest acceptable værtsplante.

Coleophora plumbella Kan.
Sjæll.: Bure sø i Grib skov 1 hun 24.6. (J. Lundquist). Andet danske expl., samme lokalitet.

Coleophora serpylletorum E. Her.
Møn: Høvblege 12.7. (K. Pedersen).

Coleophora tamesis Waters.
Jyll.: Bjerget pr. Frøstrup 1 stk. 2.7. (G. Pallesen).

Colophora asteris Mühl.
Sjæll.: Lynæs antal 8.-27.8. (G. Pallesen). Jyll.: Kalø 3 stk. 1.8. (E. S. Nielsen).

Coleophora squamosella Stt.
Sjæll.: Boes talrig 16.6. (E. S. Nielsen) og Borup hede 1 stk. 18.6. (G. Pallesen).

Coleophora adpersella Ben.
Jyll.: Glatved 1 stk. 3.7. (E. S. Nielsen).

Coleophora pappiferella Hofm.
Jyll.: Rajbjerg hede 1 stk. 1.6. (H. Hendriksen).

Coleophora absinthii Hein. & Wck.
Jyll.: Læsø 1 stk. 28.6. (E. S. Nielsen).

Coleophora tanacetii Mühl.
Sjæll.: Plejelt 1 stk. 5.6. (G. Pallesen). Jyll.: Glatved la. 12.9. (E. S. Nielsen).

Coleophora artemisiella Scott.
Jyll.: Kalø 3 stk. 18.6. (G. Hirsholm 1 stk. 24.6. (E. S. Nielsen), Sæby 1 stk. 14.-18.7.72 (B. Johannesen leg., G. Pallesen det. et coll.)).

Coleophora hackmani Toll.
Jyll.: Jernhatten 2 stk. 11.8. (G. Pallesen).

Coleophora lassella Stdgr.
Jyll.: Bjerget pr. Frøstrup 1 stk. 16.6. (G. Pallesen).

Coleophora clypeiferella Hofm.
Jyll.: Sæby flere stk. 23.-28.7.72 (B. Johannesen leg., G. Pallesen det. et coll.)).

Coleophora salicornia Hein. & Wck.
Sjæll.: Skibinge 1 stk. 28.7. (O. Karsholt leg., J. Lundquist det.). Jyll.: Bjerget pr. Frøstrup 1 stk. 7.7. (G. Pallesen).

Acrocercops hofmanniella Schleich.
Loll.: Frejlev skov 1 stk. 31.5. (E. Pyndt). Falst.: Resle skov 1 stk. 23.6. (H. Hendriksen). Hidtil kun kendt fra Lolland.

Lithocolletis roboris Z.
Jyll.: Funder miner med larver ret talrig 8.8. på *Quercus* (I. Svensson m. fl.). *Ny for Danmark*. Arten er kendt fra Sverige, Tyskland og England. Iflg. Svensson foretrækker den højtsiddende egegrene.

Douglasia transversella Z.
Jyll.: Tversted 3 stk. 25.6. (E. S. Nielsen). Tidligere kun kendt fra Bornholm og Nordsjælland: Melby Overdrev.

Mendesia farinella Thnbg.
Jyll.: Bulbjerg 2 stk. 21. og 26.6. (G. Pallesen). Arten er vist sidst fanget Sjæll.: Ørholms Fæled 1 stk. 22.6.1873, men er ikke ualmindelig i Sverige. Værtsplante ukendt.

Elachista biatomella Stt.
Jyll.: Blåvand 1 stk. 2.8. (O. Karsholt).

Elachista poae Stt.
Sjæll.: Helsingør 1 stk. 9.6. (G. Pallesen). Ingen meddelelser om fund siden C. S. Larsen 1926.

Elachista pomerana Frey.
Sjæll.: Teglstrup hegn ret talrig 5.-12.6. (E. Traugott-Olsen & G. Pallesen).

Elachista mitterbergeri Rbl.
Sjæll.: Teglstrup hegn 3 stk. 5.-12.6. og Grib skov 2 stk. 6.6. (G. Pallesen).

Cataplectia profugella Stt.
Sjæll.: Asserbo 1 stk. 30.7.31 (H. Weiss leg., G.

Pallesen det., Zool. Mus. Kbh. coll.). Jyll.: Gl. Rye 1 stk. 3.8. (O. Karsholt).

Scythris potentillae Z.

Jyll.: Egsmark 1 stk. 31.5. (E. S. Nielsen).

Scythris ericivorella Rag.

Jyll.: Skagen 1 stk. 13.7.71 (O. Karsholt leg. et det. – expl. har tidligere i disse fundlister været meldt som *S. senescens* Stt.), i antal Hjardemål Klit, Bjerget pr. Frøstrup, Bulbjerg, Øsløs og St. Vildmose 19.6.-2.7. (G. Pallesen leg. et det.). *Ny for Danmark*. Arten har en vestlig mellemeuropæisk udbredelse og er nærmest Danmark fundet af Rol. Johansson på Lüneburger Heide. Af ovennævnte findere har arten tidligere været søgt forgæves på egnede lokaliteter på Sjælland og i Jylland på forskellige tidspunkter. Den lever på *Erica* og klækkes samtidig med værtsplantens begyndende blomstring ultimo juni. Arten er ikke kendt fra England eller Skandinavien. C. S. Larsen (1916) melder 1 stk. *Scythris potentillae* Z. fra Søndervig (Jyll.), der efter findernes mening snarere kan være *S. ericivorella*. Det er ikke lykkedes at finde expl.

Scythris laminella HS.

Sjæll.: Melby Overdrev flere stk. 26.6. (O. Karsholt).

Scythris knochella F.

C. S. Larsen (1916) anfører 4 danske expl., hvoraf det ene er uetiketteret. De tre expl. med etiketter findes på Zool Mus. Kbh. Heraf er de to (fra Bornh.: Rønne) *Scythris quadriguttella* Thnbg. Det 3. expl. mærket »N. O. Sjælland, Drewsen« er en hun, der i genitalierne viser overensstemmelse med nordtyske repræsentanter fra »knochella-komplekset«. Typen befinder sig i coll. Zool. Mus. Kbh., men mangler bagkrop. Den er beskrevet efter et expl. fra Tyskland, og det anføres, at den lever på *Thymus*. Arten er ikke siden noteret fra Danmark, og for de få svenske angivelser vedkommende hersker der iflg. I. Svensson berettiget tvivl om lødigheden af disse angivelser. Det danske »Drewsen-expl.« tilhører efter E. Jäckhs og G. Pallesens mening den veldefinerede art, som man efter omstændighederne må henregne til *Scythris knochella* F.

Scythris variella Stp.

Jyll.: Råbjerg Mile, talrig 10.-23.6., samt larven på *Empetrum* (E. S. Nielsen), Hjardemål klit imago antal 22.6. ved *Thymus* og *Armeria* (G. Pallesen). Desuden fundet sammen med *S. siccella* og i samme klit som denne på Anholt i 1971 af E. Traugott-Olsen.

Scythris siccella Z.

Jyll.: Anholt: E. Traugott-Olsen og E. S. Nielsen; Bulbjerg antal ved *Thymus* 25.6. (G. Pallesen).

Zelleria hepariella Stt.

Loll.: Maglehøj 1 stk. 4.6. (K. Larsen). Jyll.:

Kalø talrig 10.8. (flere samlere, 16. nordiske entomologmødes excursion).

Swammerdamia punctella HS.

Jyll.: Kalø 1 stk. 10.6. (E. S. Nielsen).

Ypsolophus scabrellus L.

Arten forekommer fortsat stabil i Århus-haverne.

Nemapogon heydeni G. Pet.

Jyll.: Anholt 1 stk. 17.7. (E. S. Nielsen). Hidtil kun ét dansk expl. fra Bornholm.

Tinea pallescentella Stt.

Sjæll.: Helsingør i pænt tal på seværdige butiksruder i Sudergade 27.7.-ult. oktober (G. Pallesen).

Monopis spilotella Tgstr.

Jyll.: Læsø 1 stk. 1.7. (E. S. Nielsen) og 1 stk. 3.8. (O. Buhl).

Agnathosia medicella Hb.

Sjæll.: Grib skov 3 stk. e.l. 17.3. (J. E. Jelnes) på *Polyporus*. *Ny for Danmark*. Arten er kendt fra vore omgivelser, men først gennem de senere år.

Infurcitinea ignicomella HS.

Bornh.: Finnedalen 8 stk. 4.-5.7. (K. Larsen). Jyll.: Læsø talrig 28.6. (E. S. Nielsen). Hidtil kun kendt i 4 expl. fra Rørvig (leg. van Deurs).

Infurcitinea albicomella HS.

Bornh.: Finnedalen 1 stk. 3.7. (K. Larsen). *Ny for Danmark*. Arten regnes for en xerotherm art, der bortset fra 4 expl. fra Sverige først optræder regelmæssigt i Thüringen. De svenske fund var overraskende, men de danske fund kan evt. knytte et udbredelsesmønster.

Infurcitinea marianii Rbl.

Loll.: Frejlev skov 1 stk. 9.7. (J. Lundquist). Desuden flere fund i området af E. Pyndt og Kaj Pedersen.

Myrmecozela ochraceella Tgstr.

Jyll.: Bulbjerg en del larver i myretuer 26.6., Lild strand 5 stk. imagines 6.7. (G. Pallesen).

Lypusa maurella F.

Jyll.: Jerup hede 2 stk. 10.6. (E. S. Nielsen). Kun få danske (alle jyske) fund.

Incurvaria fuscata Tgstr.

Jyll.: Grenå hede la. (galler) marts (Rol. Johansson) og Jerup hede 1 stk. 10.6. (E. S. Nielsen).

Nemophora schwarziella Z.

En opfordring til at søge disse sammenblandede arter opklaret er blevet fulgt og viser, at *N. schwarziella* er ret udbredt: Bornh.: Salene (K. Larsen). Loll.: Tømmerholt, Blans og Frejlev (K. Pedersen og E. Pyndt). Jyll.: Vosnæs, Lillering, Gl. Rye, Højkol og Åsted Ådal (flere samlere, iflg. E. S. Nielsen).

Nemotois cupriacellus Hb.

Sjæll.: Lynæs 1 stk. 19.7. (G. Pallesen) – tilsyneladende en sjælden art.

Adela congruella FR.

Jyll.: Ulfborg 1 stk. 16.6. (P. L. Holst). *Ny for Danmark*. Forekommer i Tyskland og Østrig i nåleskov. Nyt element i den skandinaviske fauna. Larven lever formentlig på nedfaldne nåle.

Trifurcula pallidella Z.

Jyll.: Borup hede 1 stk. 7.8.72 (E. Traugott-Olsen). *Ny for Danmark*. Arten er kendt fra England og Centraleuropa. Larven på *Genista*.

Micropteryx anderschella HS.

Jyll.: Højkøl ved Gl. Rye 1 stk. 12.5. (O. Buhl). Fjerde danske expl. og lokalitet (alle i Jylland).

Bog anmeldelser

Richard Pery: Life at the Sea's Frontiers Ill. med en række særdeles nydelige og velvalgte tegninger af *Nancy Lou Gahan*. 299 sider. David & Charles, Newton Abbot 1974. Pris: £ 3,50.

En række spredte skildringer af interessante emner. Gennemgående er de måske ikke, hvad man kan kalde originalt stof; men forf. har i udpræget grad formået at skumme fløden af ekspeditionsfolks og andres beretninger, så han får de nye forskningsresultater med i sit læseværdige stof, hvor der i behagelig grad er sparet på billig frejdningssentusiasme. I de første kapitler, der handler om øens tilblivelse, omtales vulkansk virksomhed med bl. a. Surtsey som eksempel og endvidere koralrev og atoller. De næste afsnit drejer sig om krabber og kæmpe-skildpadder, hvoraf Aldabra nord for Madagascar har 60–100.000 individer eller en halv snes gange så mange som Galapagosøerne. Der er også skildringer af havskildpadder, komodovaraner, slamspringere, flamingoer, havodder og sæler. Ind imellem omtales livet i mangrove-sumpe, vadefugle på nordlige slamflader og berømte jagttagelsesområder som Guadalquivirs og Rhônes deltaer. Bag i bogen findes en litteraturliste på 8 sider, hvor forf.s kilder er anskueliggjort.

B. Løppenthin

Jørgen Fog: Vildt og miljø. 126 sider. 97 figurer. Pris kr. 48,00. P. Haase & Søns Forlag. København 1974.

Denne bog, der udsendes som bind 19 i serien *Orientering*, er den første der på dansk søger at sammenfatte den moderne vildtforsknings resultater og fremstille dem på en for den almindelige læser forståelig måde. Det forekommer anmelderen, at dette mål er nået på en særdeles fornuftig måde. Engageret og levende

SUMMARY

This annual list presents for 1973 twelve species of *microlepidoptera* new to the danish fauna: *Agonopterix cnicella*, *Metzneria neuroptrella*, *Metzneria igneola*, *Monochroa latiuscula*, *Mirificarma lentiginosella*, *Gnorimoschema bodillum* nov. sp. in litt., *Lithocolletis roboris*, *Scythris ericivorella*, *Agnathosia mendicella*, *Infurcitinea albicomella*, *Adela congruella* and *Trifurcula pallidella*.

Notable migrants in 1973 were: *Selagia argyrella*, *Etiella zinckenella*, *Evergestia limbata*, *anealis* and *extimalis*.

The system and nomenclature employed is in accordance with that of the Catalogus Lepidopterorum Fenniae et Scandinaviae (Helsingfors, 1971).

gennemgår Jørgen Fog fra Vildtbiologisk Station, Kalø, de forskellige spørgsmål, der knytter sig til samspillet mellem vildtet og det miljø, det lever i. Bogens tre største afsnit behandler agerlandets og skovens vildt, hedens vildt samt lavtvandsområdernes vildt. Sidstnævnte lokaliteter rummer nok de største problemer. Foruden at være ynglebiotoper for en række danske fugle er de også rasteplasser for millioner af nordeuropæiske fugle, når de forår og efterår trækker gennem Danmark fra overvintringssteder til ynglepladser og tilbage igen. Det er derfor ikke blot af betydning for den danske fuglebestand at opretholde disse områder intakte. Vi har også en international forpligtelse til at bevare dem som rasteplasser. Desværre er netop lavtvandsmiljøet særlig sårbart overfor et par af industrisamfundenes hårdeste angreb på naturen: vandstandssænkning og forurening. Dette gør bevarelsesproblemet endnu vanskeligere at løse.

Mange andre spørgsmål drøftes i bogen, og ganske naturligt ses de fortrinsvis i relation til jagt og jægeradfærd. Vildtarternes formerings- evne belyses f. eks., og ændringerne i de enkelte artspopulationers størrelse diskuteres i forhold til den beskatning af bestanden, som det årlige jagtudbytte er et vidnesbyrd om. Konklusionen bliver, at »som forholdene er i Norden i dag, er jagten næppe en trussel for nogen art«. Glosen »næppe« viser, hvor forsigtig forfatteren er med at drage sine slutninger.

Bogen er som de øvrige bind i serien forsynet med ordliste og et fyldigt register. Det store og værdifulde illustrationsmateriale: kort, diagrammer og fotografier, stammer for størstepartens vedkommende fra Vildtbiologisk Stations publikationer og arkiv.

E. N.

Et tilfælde af neoteni hos lille salamander (*Triturus vulgaris*)

Af Helge Walhøed
(Zoologisk Institut, Aarhus Universitet)
With an English Summary

Når dyr efter kønsmodning stadig beholder larvekaraktererne helt eller delvist taler man om neoteni.

Blandt hvirveldyrene har dette fænomen været kendt længe for visse halepadders vedkommende. Den mest omtalte i så henseende er den fra zoologiske laboratorier velkendte axolotl, dvs. larven af den nord-amerikanske salamander *Amblystoma tigrinum*, der hyppigt forekommer som neotén.

Hos europæiske salamandere har man også en gang imellem observeret neoteni. Fænomenet er imidlertid i vor verdensdel ikke særlig almindeligt og for eksempel slet ikke omtalt for arten lille salamander, *Triturus vulgaris* (Laurenti

1768), i en netop udkommet monografi om europæiske halepadder (Steward 1969). Indenfor slægten *Triturus*, hvortil alle de tre hjemlige salamanderarter hører, kendes neoteni oftest som enkeltobservationer, medens man sjældnere har registreret bestande af udelukkende neoténe individer (Smith 1964: 43).

Fra Danmark er neoténe eksemplarer af salamandere vistnok ikke kendt hidtil (Schjötz 1970: 102). Det var derfor med forundring og stor interesse, at man på Naturhistorisk Museum, Århus, i begyndelsen af april 1974 modtog det afbildede eksemplar af lille salamander. Dyret var blevet indleveret af skoleelev Ole Birk Pedersen, Herning, der meget be-

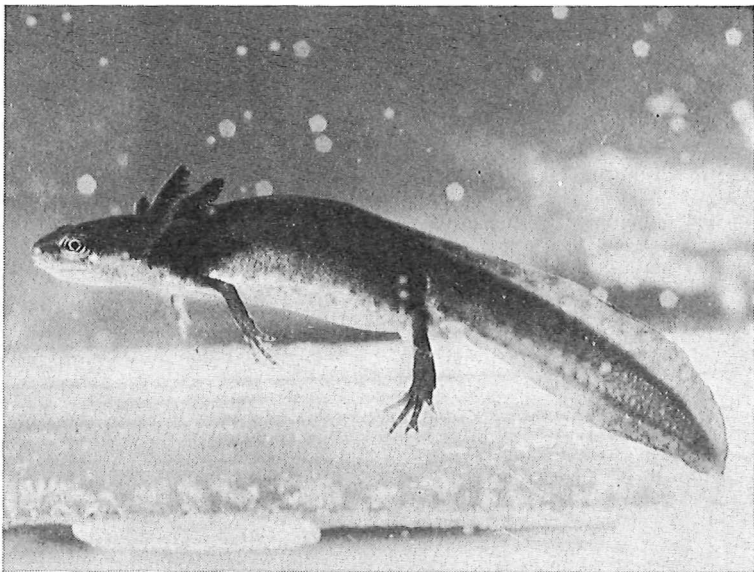

Fig. 1. Neotén lille salamander (*Triturus vulgaris*) hun, fanget i dam i Hørgild Plantage ved Herning den 30.3.1974.
Neotenous female of smooth newt (*Triturus vulgaris*) captured in central Jutland, Denmark, on March 30th 1974.

(Merete Jepsen fot.)

rettiget havde betragtet eksemplaret som noget usædvanligt sammenlignet med andre individer af arten, som han fangede den samme dag, 30. marts 1974, i Høgild Plantage.

Jeg var så heldig at få overladt denne sjældenhed en uge efter at den var indfanget. Det var umiddelbart let at konstatere, at det drejede sig om en hun af lille salamander. De sekundære kønskarakterer var meget tydelige (jævnfør foto), og dyrets totallængde 7,5 cm, tydede på, at det var et kønsmodent individ. Størrelsen indikerede, at salamanderen måtte være 3 år eller ældre (Smith 1964: 60). De 3 par gæller var veludviklede og det skulle vise sig, at det drejede sig om en neotén hun af arten.

Salamanderen blev anbragt i et af mine akvarier den 8. april, og den følgende dag fik den selskab af en netop indfanget han af samme art og størrelse. De første æg blev observeret på blade af akvarieplanterne den 18. april, men formodentlig var de blevet lagt allerede nogle dage tidligere.

I den efterfølgende tid blev ægantallet stadig forøget. Den 23. april observerede jeg dels hunnen i æglægning, og dels at hannen afsatte en spermatofor på bunden. Alt tydede derfor på, at der var tale om fertile dyr, og jeg så frem til et krydsningsprodukt bestående af såvel neoténe individer som dyr af normalt udseende, som observeret i en parallelsituation (Swinderen 1925, citeret af Gislén & Kauri 1959). Det viste sig imidlertid senere, at ingen af æggene kom til udvikling.

Den 25. april besøgte jeg sammen med Ole Birk Pedersen dammen, hvor den neoténe hun var blevet indfanget. Det drejede sig om en lokalitet, der lå lunt og solåbent inde i plantagen omgivet af gran- og fyrretræer. Dammen, ca. 10 × 15 m, virkede vegetationsfattig, havde mudderbund og var omgivet af hængesæk.

Vi fangede under vejrmæssigt ugunstige forhold 6 salamandere (2 ♂♂ og 4 ♀♀), alle ganske normale og af samme

art som den neoténe. Ole Birk Pedersen oplyste, at han i løbet af foråret havde kikket på 22 forskellige eksemplarer af lille salamander fra denne dam. Af disse var der kun det indleverede dyr som afveg fra artens normale udseende.

Der var intet ved lokalitetens topografi (stejle bredder) eller vandtemperaturen (koldt vand), der skulle inducere neoteni (jfr. Smith 1964: 41–44, Gislén & Kauri 1959), og det er ikke muligt ud fra disse forhold at give nogen forklaring på, hvorfor den neoténe hun fra dammen (hvor den måtte have levet hele sit liv) havde udviklet sig atypisk sammenlignet med de øvrige 27 observerede individer fra samme lokalitet.

Senere skulle det vise sig at den omtalte salamander ikke var fastlåst i det neoténe stadium efter omplantningen. Så sent som den 31. maj observerede jeg salamanderen i vandet, stadig med tydelige ydre gæller. En uge senere fandt jeg den siddende på sin flåde af flamingo i akvariet, metamorfoseret, og udseendemæssig som en hvilken som helst artsfælle af samme køn på denne årstid.

Dyrets udvikling forbavsede ikke, idet det må siges at være en hovedregel, at en omplantning af neoténe eksemplarer af lille salamander ofte fremkalder metamorfose (Gislén & Kauri 1959). Det bør iøvrigt påpeges her, at overgangen fra den neoténe til den metamorfoserede form medfører langt mindre omfattende anatomiske ændringer hos halepadder end hos de haleløse padder. Således er lungerne hos neoténe halepadder fuldt funktionsdygtige, noget det observerede dyr klart demonstrerede ved jævnlige at hente luft ved overfladen.

Lille salamander, der er meget egnet til undervisningsformål (Ethelberg 1972), bliver utvivlsomt brugt meget som akvariedyr i skolerne. Skulle lærere eller elever støde på yderligere eksemplarer af den neoténe form, hører jeg meget gerne herom.

De, der måtte have interesse i at læse mere om dette fænomen hos lille salamander, henvises til Gislén & Kauri

(1959: 234–242), hvor emnet er udføreligt omtalt og omfattende drøftet i tilknytning til 7 svenske fund fra 3 forskellige lokaliteter.

SUMMARY

A neotenus female of smooth newt, Triturus vulgaris

A neotenus specimen of the smooth newt, *Triturus vulgaris* (Laurenti 1768) was sampled in central Jutland, Denmark, on March 30th 1974. The animal, measuring 7.5 cm, appeared in typical breeding condition with the sexual coloration of a female (fig. 1). On the 9th of April a male was set into the aquarium with the female. Freshly layed eggs were registered on April 18th. Five days later the animals were observed depositing a spermatophore and eggs respectively. The eggs layed, however, never developed.

The latest observation of the neotenus female in the water was on May 31th. One week

later the external gills were completely resorbed, and the animal had left the water.

The locality from where the neotenus animal derived, was inspected on April 25th. The pond (10×15 m) had peat-bog surroundings and was situated in an open area of a pine-spruce plantation. The water was not particularly cold.

During the spring 28 specimens of *T. vulgaris* had been captured in this pond, and of these the one described only was neotenus.

LITTERATUR

- Ethelberg, J., 1972: Den lille Vandsalamander. – Odense, Borgen. 24 s.
Gislén, T. & Kauri, H., 1959: Zoogeography of the Swedish amphibians and reptiles, with notes on their growth and ecology. – Acta Vertebratica 1 (3): 200–397.
Schoitz, A., 1970: Lille salamander, s. 99–102 i Hvass, H.: Danmarks Dyreverden 5. – København. Rosenkilde og Bagger. 10 bd.
Smith, M., 1964: The British amphibians and reptiles. – London, Collins. 332 s.
Steward, J. W., 1969: The tailed amphibians of Europe. – Newton Abbot, David & Charles. 180 s.

Bog anmeldelser

Patrick Joly: Svampe. 256 sider. 52 stregtegninger. 110 farvefotos. Pris kr. 48,50. Wøldikes Forlag. København 1973.

Den franske mykolog Patrick Joly's svampes bog er oversat af N. Fabritius Buchwald og bearbejdet med henblik på danske forhold. Det er ikke nogen svampeflora i almindelig forstand. Selvfølgelig kan dens smukke og vellignende farvebilleder i forbindelse med en almindelig svampeflora støtte bestemmelsen af de fundne svampe. Men dens vigtigste ærinde er at give læseren indsigt i svampenes interessante verden. Efter et par mindre historiske afsnit følger bogens længste kapitel, der beskriver svampenes bygning, forplantning og systematik. Så følger igen et par mindre afsnit om henholdsvis giftsvampe og svampeøkologi. Bogen slutter med en litteraturliste og et register. Teksten er af høj populærvidenskabelig kvalitet, gedigent indhold, formet i et letlæseligt sprog, og illustreret med ansukkelige stregtegninger. Til denne primære tekst slutter sig så de mange farvefotografier af svampe i deres naturlige omgivelser. Ved hver art er der en ret fyldig beskrivelse og en oversigt over forekomst og anvendelighed. Farvebilledernes skønhed og deres naturtro gengivelse kan kun øge læserens interesse for svampe. Men det er en kilde til irritation, at beskrivelserne kun få steder kan læses sammen med, at man ser på billederne. De står som oftest enten på den foregående eller på den efterfølgende side. Irritationen øges til det næsten uudholdelige, når man vil forsøge at læse den egentlige tekst

i sammenhæng. Denne er nemlig idelig afbrudt af halve, hele eller flere sider med billeder og billedbeskrivelser, der tilsyneladende er spredt ganske tilfældigt langs ad bogen. Det er ubetænksomt og sjusket bogarbejde.

E. N.

R. J. Prickett: The African Ark. 176 sider. Talrige fotografier, hvoraf 7 i farver, 1 kort og et par tegninger. David & Charles, Newton Abbot 1974. Pris: £ 3,25.

Forf. gjorde tjeneste i Østafrika under 2. verdenskrig, var derefter en halv snes år i England, men vendte så tilbage til Kenya for at blive. Hans bog er en livlig skildring af livet omkring og i The Ark, der er et nyt turisthotel i den 761 km² store Aberdare National Park hvor også det nu i en lang årrække kendte Treetopshotel ligger. I et indledende kapitel omtales nationalparkernes rolle, både for storvildtfaunaen og for Kenyas økonomi. 1972 brugte ca. 400.000 turister, hvoraf langt de fleste kom for at se storvildt, ikke helt få penge i landet. I det næste afsnit beskrives Arkens tilblivelse, og i de tre følgende kapitler gør forf. rede for træer, pattedyr og fugle, som kan iagttages i området. Endvidere findes uddrag af hans dagbøger gennem 3 år med mange træk fra den absolut ikke kedelige tilværelse. R. J. (Dick) Prickett kan lide Kenya og dets fauna, og hans skildring af The Ark kan nok give en og anden lyst til at se stedet.

B. Løppenthin

Fund af storsommerfugle fra Danmark i 1973

Af Svend Kaaber

(Digtervænget 2, 8000 Århus C)

With an English Summary

Den følgende artsliste er den trettende der bringes i Flora og Fauna. Ligesom sine forgængere er dens artsudvalg overvejende begrænset til de tilflyvende og fluktuerende danske arter, hvis ustabile forekomster gør årlige statusopgørelser påkrævede. I den følgende liste vil tilflyvere og strejfare ligesom tidligere være markeret med signaturen (D) og fluktuerende arter med signaturen (C) efter artsnavnet. Ellers vil listen kun omtale de mere stationære arter, hvor der er tale om fund af oversete populationer i de ti områder af Danmark, som den opererer med, se fig. 2.

Forudsætningen for denne årslistes fortsatte eksistens vil dels bero på redaktørerne af de lokale forenings-fundlister, som for tiden publiceres i de fire danske foreninger, og dels på den opbakning som Aarhus Entomologklubs systematiske registrering af tilflyvende og fluktuerende danske arter har blandt samlerne. Hvad det første punkt angår, har denne artsliste også i år kunnet disponere over oplysninger fra alle fem foreninger. For det andet punkts vedkommende er der sket en beklagelig nedgang i antallet af indberetninger, idet der for 1973 kun er modtaget 31 lister d.v.s. halvt så mange som i de foregående år. Dette lave antal vil for den følgende artsliste bevirke, at registreringen af de almindelige træksommerfugles danske forekomst i 1973 bliver mindre præcis end tidligere. På grund af de almindelige migranters store betydning for kortlægningen af sommerfugletrækkenes omfang er det vigtigt, at så mange samlere som muligt støtter dette registreringsarbejde. Interesserede kan derfor fremover rekvirere indberetningslister ved henvendelse til denne listes redaktør.

Vejrmæssigt var 1973 præget af en meget mild vinter i januar og februar, den mildeste i 100 år. Også marts var mild, og pileblomstringen begyndte allerede midt i denne måned. Foråret blev derimod koldt. April var således præget af hyppige slud- og haglbyger i den første

halvdel og af koldt vejr med udbredt nattefrost i den sidste halvdel. Det kolde vejr fortsatte langt ind i maj, og først ved månedens slutning nåede dagtemperaturerne over 20°C. Også første halvdel af juni var kølig. Efter den 16.6. indledtes imidlertid en højtryksperiode, som gav meget varmt vejr i slutningen af måneden. Det varme vejr fortsatte i juli, hvor dagtemperaturen den 6.7. nåede over 30°C flere steder i Jylland. Bortset fra tre koldfrontsperioder mellem d. 8.-12.7., mellem 16.-24.7. og mellem 17.-22.8. var højsummeren i juli og august præget af varmt og solrigt vejr, særlig i landets østlige dele. Efterårsmånederne september og oktober var præget af overvejende tørt, men køligt vejr, som dog rummede tre varmeperioder mellem 5.-9.9., mellem 14.-23.9. og mellem 6.-8.10. Omkring 10. oktober indtrådte en periode med udbredt nattefrost, som dog fra d. 22.10. blev afløst af mildt vejr, som fortsatte ind i november.

Forekomsten af de regelmæssigt tilflyvende sydlige arter blev utvivlsomt hæmmet af den kolde forsommer, som bevirkede at de indfødte danske kuld i eftersommeren kun blev beskedne. Dette syntes at være tilfældet hos *Plusia gamma* L., se fig. 1. I efteråret blev der dog fundet adskillige arter af de mere tilfældigt forekommende sydlige tilflyvere, som *Herse convolvuli* L., *Rhyacia saucia* Hb. og *Rhodometra sacraria* L. Derimod var tilflyvningen af nordlige og østlige arter ret betydelig, med tydelige træk af *Eurois occulta* L. og *Plusia interrogatilis* L. Samtidig med disse træk blev der fundet flere mere tilfældigt forekommende strejfare som *Euxoa recussa* Hb., *Aplectoides speciosa* Hb., *Catocala adultera* Mén. og *Narraga fasciolaria* Hfn.

I sommerens løb blev der også registreret flere betydelige udbud af lokalt udbredte arter. I nogle tilfælde var der tale om arter, som også de foregående år havde vist tydelige tegn til øget hyppighed, således *Celerio gallii* Rott., *Euproctis chryssorrhoea* L. og *Chloridea dipsa-*

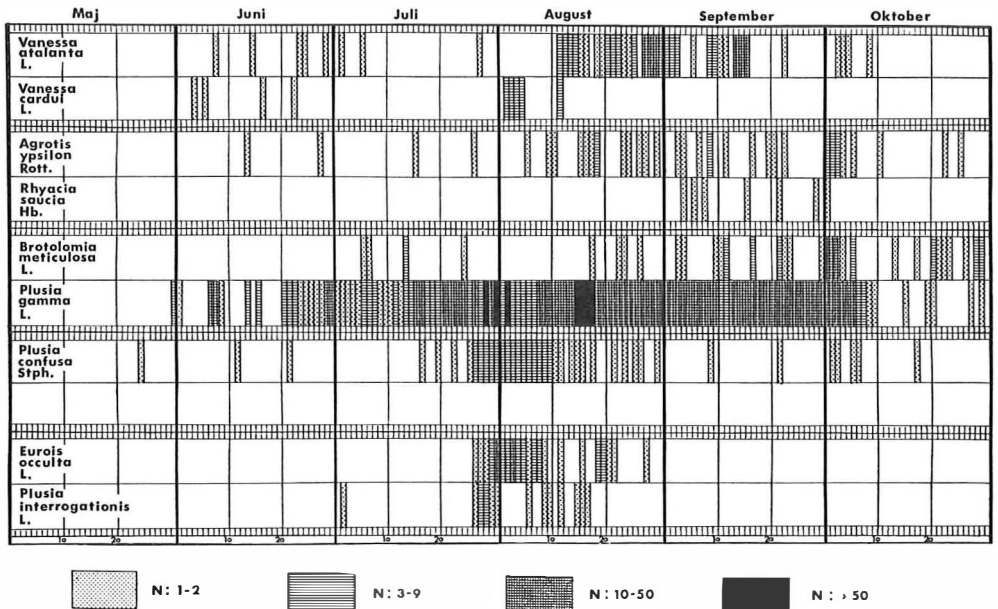

Fig. 1. Den relative hyppighed af nogle migrerende sommerfuglearter gennem sommerhalvåret 1973 i Danmark. Signaturen angiver det største antal observerede eller indsamlede eksemplarer i døgnet på et eller flere danske findesteder.

The relative frequency of some migrating species of lepidoptera during the summer of 1973 in Denmark. The signature indicates the greatest number of specimens observed or collected in 24 hours in one or more Danish localities.

cea L., i andre tilfælde var der tale om mere usædvanlige arter som *Orgyia ericae* Gern., *Calimorpha dominula* L. og *Hyperiodes turca* L.

Blandt de arter, som i de foregående år har vist tydelige fluktuationer i udbredelse og hyppighed viste fundene fra 1973 i mange tilfælde tegn til stagnation. Dette gjaldt således for arter som Sørgeskåben (*Nymphalis antiopa* L.) og Det blå Ordensbånd (*Catocala fraxini* L.). Andre arter syntes dog at fortsætte deres igangværende spredning, således *Roeselia albula* Den. & Schiff., *Eustrotia olivana* Den. & Schiff. og *Coenotephria sagittata* F.

Som helhed var 1973 ligesom de foregående år præget af mange interessante fund, der også omfattede 4 nye arter for den danske liste, nemlig *Euxoa recussa* Hb., *Hyphenodes taenialis* Hb., *Eupithecia selinata* H.S. og *Chloroclystis v-ata* Haw. (*coronata* Hb.).

Anvendte forkortelser: S.P.F.: Statens plantepatologiske forsøgs insektfælder.

Rhopalocera

Papilio machaon L. (D)

I 1973 blev der gjort flere fund af strejfende eksemplarer. Sj: Geelskov 1 stk. 21.8. (P. Stadel Nielsen). Vodderup klinger på Ærø 1 stk set ultimo juli (S. Asbirk i *Natur* 14, pg. 87, 1973).

Pontia daplidice L. (D)

Arten blev ikke meldt fra Danmark i sikre fund.

Colias palaeno L. (D)

Arten blev ikke meldt fra Danmark i 1973.

Colias crocea Fourcroy (D)

Arten blev ikke meldt fra Danmark i 1973.

Colias hyale L. (D)

Artens forsommerkuld blev kun meldt fra Sj: Vallensbæk 1 ♂ 5.6. (O. Seberg) og B: Slusegård 1 ♀ set 7.6. (J. E. Jelnes). Sommerkuldet optrådte talrigt i august på Bornholm, og blev fundet enkeltvis flere steder på Lolland og Falster. Derudover blev arten kun meldt fra Sj: Ryget 1 stk. 14.8. (C. Møller), Stengade skov på Langeland 1 stk. 25.8. (P. Skou) og Jø: Rye 1 stk. 29.7. (O. Fogh Nielsen).

Leptidea sinapis L. (C)

Arten blev i 1973 kun meldt fra Bornholm. Se endvidere tillægget.

Apatura iris L. (C)

Jø: Ravnø ved Rye 2 ♀♀ set 29.7. (O. Fogh Nielsen). Nordligste fund i Jylland.

Limnitis camilla L. (C)

Arten blev også i 1973 meldt fra området vest for Storebælt. Fyn: Egebjerggård storskov 2 stk. 14.-15.7. (T. Rasmussen).

Nymphalis antiopa L. (C)

Sørgækåben blev i 1973 overvejende meldt fra de østlige dele af landet, d.v.s. Læsø, Bornholm, Falster, det nordlige og østlige Sjælland, og mest i enkeltfund. I den vestlige del af landet blev den kun meldt fra Jnv: Nykøbing Mors, 1 overvintret stk. (C. Søndergård i *Naturnyt* 2, pg. 18, 1974), fra Jø: Ålborg 1 stk. 6.10. (A. Rousing) og fra det sydfynske øhav, Birkholm og Ærø, 2 stk. set i september (I. Møller).

Nymphalis polychloros L. (C)

Jø: Silkeborg 1 stk. 24.8. (T. Striib Jensen). Første jyske fund siden ca. 1956. Derudover blev der kun meldt om få fund fra Bornholm og fra Sj: Asserbo.

Vanessa atalanta L. (D)

Arten havde en ret kraftig forsommerindflyv-

ning trods det kølige vejr i juni. Højsommerindflyvningen blev derimod kun meldt fra Jø: Vråds 1 stk. 27.7. (G. Dam Jeppesen). Det danske eftersommerkuld synes at have været langt talrigere end fig. 1 viser, idet arten flere steder optrådte talrigt i frugthaver, både på Bornholm, i det sydlige Jylland og på Djursland.

Vanessa cardui L. (D)

Arten havde en meget fåtalig indflyvning i juni, som blev bemærket ved Jnv: Råbjærg mile 1 stk. 4.6. (E. Schmidt Nielsen), ved Jv: Fiilsø 1 stk. 7.6. (O. Fogh Nielsen), på Dj: Jernhatten 1 stk. 17.6. (E. Schmidt Nielsen) og B: Saltuna 1 stk. 23.6. (L. Trolle). I begyndelsen af august blev der påny registreret en indflyvning, som kun blev bemærket på Bornholm og Sjælland, samt på Anholt, hvor arten fløj ret talrigt ved fyret d. 2.-6.8. (E. Schmidt Nielsen). Denne indflyvning synes i vid udstrækning at være blevet overset efter de få meldinger at dømme, se fig. 1.

Polygonia c-album L. (C)

Arten blev kun meldt fra det nordøstlige Sjælland i 1973.

Arachnia levana L. (C)

Arten blev i 1973 meldt fra samme område som i 1972 og var påny hyppig på sine lokaliteter.

Sphinges etc.

Acherontia atropos L. (D)

Kun få oplysninger. Jv: Ringkøbing 1 stk. i september (meldt af O. Sandvej). Jnv: Brønderslev 1 stk. 8.9. (A. Kjeldsen leg. meldt til Danmarks Radio).

Herse convolvuli L. (D)

Adskillige fund i 1973. Jv: Skallingen 1 stk. 25.8. (J. E. Jelnes). Fyn: Kajbjerg skov 1 stk. ca. 1.9. (P. Falck), Dinestrup strand 1 stk. mel. 2.-8.9. (O. Buhl) og Sj: Dysted 1 stk. 8.9. (N. Knudsen).

Macroglossa stellatarum L. (D)

Kun meldt fra B: Vang 1 stk. set 29.6. (K. Larsen) og Jnø: Skagen 1 stk. set 7.7. (T. Madsen).

Celerio gallii Rott. (C, D)

Arten havde et udpræget sværmeår i 1973 og blev fra midt i juni til midt i august meldt fra store dele af landet, flere steder i antal, således Jø: Beder (F. Nåbye), Jø: Holme (R. Holm) og Dj: Thorsager (H. Strandgård). I vidt omfang syntes der at være tale om tilflyvende eksemplarer udefra. Dette understøttedes af, at arten i slutningen af juli for første gang blev konstateret på Færøerne, 1 stk. på Nolsø (Niels á Botni leg., Zool. Mus. København coll., meddelt af L. Trolle).

Cerura bicuspis Bkh.

Jnø: 1 stk. 26.6. (B. Johannesen). Første fund fra området.

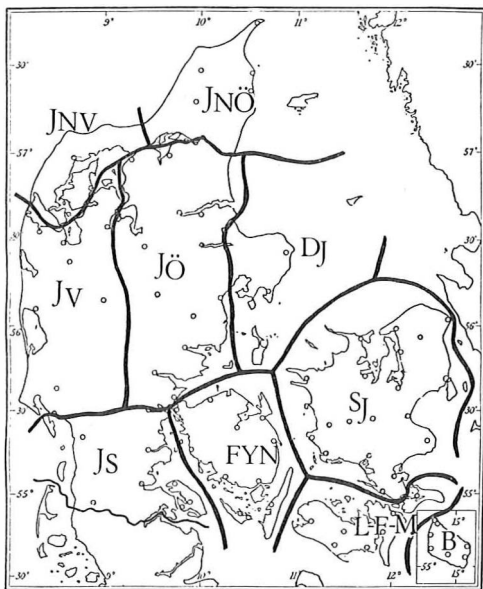

Fig. 2. Den anvendte regionale inddeling af Danmark i listen.

The subdivision of Denmark in the list.

Drepana binaria Hfn. (C)

Arten optrådte i 1973 hyppigt i sit sommerkuld på Lolland, og blev også fundet mange steder på Bornholm, samt flere steder på Langeland (Tranekær, Stengade skov). Derudover blev den kun meldt fra Fyn: Kajbjærg skov 1 stk. 2.-5.8. (P. Falck).

Orgyia ericae Gern. (D)

Artens hanner sværmede kraftigt i 1973, hvor en række eksemplarer mellem 25.-30.7. blev fundet udenfor den egentlige biotop. Sj: Jyderup lyng 6 ♂♂ 26.-29.7. (A. Christensen), Hol-løselund 2 ♂♂ 29.7. (J. Allentoft), L: Ydø 1 ♂ 27.7. (C. Møller). Fyn: Svendborg 1 ♂ 28.7. (K. B. Hansen). Jnø: Sæby 2 ♂♂ 30.7. (B. Johannesen), Jø: Vrads 2 ♂♂ 27.7. (R. Hansen) og Dj: Glatved strand 1 ♂ 25.7. (J. Bierring Poulsen).

Laelia coenosa Hb. (D)

B: Listed 1 stk. 30.7. (O. Christiansen), Malkværn 1 ♂ og 1 ♀ 6.8. (M. Andersen). Se også tillægget.

Euproctis chryssorrhoea L. (C, D)

Et kraftigt træk af arten passerede først i juli over Fyn, hvor der blev meldt om fund af 14 eksemplarer mellem 6.-12.7. (Meddelelser fra Lepidopterologisk Selskab for Fyn N. S. 1974 hæfte 1). I samme periode blev arten også fundet i Jø: Gedved 1 stk. 7.7. (G. Dam Jeppesen). Iøvrigt blev den kun meldt fra Møn: Ulvshale 6 stk. 29.-30.7. (E. Christensen).

Roeselia albula Schiff. (C, D)

Arten synes at være i udbredelse indenfor Storebæltområdet. Sj: Jyderup lyng 1 stk. 10.7. (A. Christensen). Første fund fra det vestlige Sjælland. Desuden genfundet på Fyn, Vejlen på Tåsinge 2 stk. 14.-22.7. (P. Skou) og Blangstedgård v. Odense 1 stk. 12.7. (S.P.F. leg. O. Buhl det.). Strejfende eksemplarer blev også registreret fra det østlige Sjælland, således på Jungshoved 5 stk. 7.7. (N. L. Wolff).

Celama centonalis Schiff. (D?)

Fyn: Kajbjærg skov 1 stk. 6.-8.7. (P. Falck). Andet fund fra området.

Oeonistis quadra L. (D)

Arten optrådte i 1973 enkeltvis en del steder langs Bornholms syd- og østkyst. Derudover blev den meldt fra Sj: Magleby skov 1 stk. 13.7. (J. Wiemann).

Lithosia lutarella L. (D)

Ligesom i tidligere år med varme somre blev arten i 1973 fundet flere steder uden for sine kendte danske forekomstområder. Strejfer blev således meldt fra Fyn: Blangstedgård v. Odense 2 stk. 16.7.-2.8. (S.P.F. leg. P. Iversen det.) og Troense på Tåsinge 1 stk. 22.7. (P. Skou). Sj: Skibinge 1 stk. 27.7. (O. Karsholt) og Tåstrup 1 stk. 28.7. (H. Philipsen).

Pelosia muscerda Hb. (C, D)

Arten blev i 1973 fundet adskillige steder uden for det egentlige sydøstdanske fundområde. Sj: Undløse 1 stk. 28.7. (P. S. Carlsen). Fyn: Langesø 2 stk. 19.7. (O. Buhl), Troense på Tåsinge 1 stk. 22.7. (P. Skou) og Blangstedgård v. Odense 2 stk. 25.7.-17.8. (S.P.F. leg., P. Iversen det.). Desuden Js: Åbenrå 1 stk. 6.7. (H. T. Schmidt) og Jv: Skallingen 1 stk. 2.8. (E. Schmidt Nielsen). Første fund fra de to jyske områder.

Pelosia obtusa H.S.

Ærøskøbing på Ærø 1 stk. 2.7. (M. Fibiger). Første fund fra den fynske øgruppe.

Callimorpha dominula L. (D)

Denne art blev også i 1973 fundet flere steder uden for sin biotop. Sj: Hol-løselund 1 stk. 27.6. (B. Hansen), Rågeleje 1 stk. 2.7. (M. Wandel), Gilleleje 2 stk. 27.6. (J. Tranum Jensen) og Jungshoved 1 stk. 7.7. (N. L. Wolff). Desuden Fyn: Kajbjærg skov 1 stk. 6.-8.7. (P. Falck).

Noctuidae

Arsilonche albovenosa Goeze (C)

Arten blev i 1973 meldt fra mange steder i det sydlige Danmark i sit sommerkuld, således fra Bornholm, Lolland og Falster, samt Sydsjælland. Vest for Storebælt blev den meldt fra Tåsinge (Vejlen og Troense). I alle tilfælde var der tale om enkeltvis og fåtallig optræden.

Acronycta auricomma Den. & Schiff. (C)

Arten blev i 1973 genfundet på den fynske øgruppe, Stengade skov på Langeland 5 stk. 21.7.-3.8. (O. Buhl og P. Schou).

Bryophila divisa Esp. (D?)

Jnø: Byrum på Læsø 2 stk. 17.-18.7. (E. Hansen). Andet fundestede fra området.

Euxoa obelisca Den. & Schiff. (C?)

Jø: Århus 3 stk. 14.-22.8. (S. Kaaber). Første sikre fund fra området. Desuden meldt fra Dj: Strandkær 1 stk. 10.8. (O. Høegh-Guldberg) og Anholt 1 stk. 26.8. (E. Schmidt Nielsen).

Euxoa recussa Hb. (D)

Arten blev i 1973 for første gang fundet inden for dansk område på Bornholm. Vang 1 stk. 27.7. (P. Bjørn).

Agrotis ypsilon Rott. (D)

Arten optrådte kun fåtalligt i 1973, jævnfør fig. 1. Forsommerindflyvningen blev kun meldt fra Fyn: Hoffmangave og Dinestrup, og højsommerindflyvningen kun fra Fyn og Sj: Skibinge 1 stk. 27.7. (O. Karsholt). Det indfødte danske kuld begyndte tilsyneladende at klække allerede i første halvdel af august og blev meldt i spredte fund på øerne og det østlige Jylland gennem eftersommeren og efteråret.

Opigena polygona F. (C)

Arten blev i 1973 kun meldt fra B: Amager 1 stk. 2.8. (P. Bjørn).

Rhyacia simulans Hfn. (C, D)

Bortset fra Dj: Anholt, hvor arten påny optrådte talrigt i 1973 (E. Schmidt Nielsen), blev den kun meldt i enkeltfund inden for sit sædvanlige fundområde på Sjælland, Lolland-Falster-Møn, det nordøstlige Fyn og på Djursland.

Rhyacia saucia Hb. (D)

Arten blev kun meldt fra efterårsmånederne, se fig. 1. Fyn: Dinestrup strand 2 stk. 4.-22.9., Hoffmangave 1 stk. ca. 1.10. (O. Buhl). F: Mellemskoven 1 stk. 6.9. (P. Svendsen). Sj: Magleby skov 3 stk. hhv. 8., 16. og 29.9. (M. Andersen, E. Palm).

Diarsia ditrapezium Den. & Schiff.

Genfundet i 1973 på sin hidtil eneste jyske lokalitet, på Jv: Klosterhede (P. L. Holst).

Aplectoides speciosa Hb. (D)

To fund fra 1973, begge på Bornholm. Saltuna 1 stk. 30.7. (E. Vilsund) og Arnager 1 stk. 2.8. (P. Bjørn).

Eurois occulta L. (D)

Arten havde en kraftig migration over hele landet i 1973, hvis hoveddel passerede de sydøstlige dele af landet i de sidste dage af juli og først i august, således B: Saltuna (L. Trolle) og Sydsjælland v. Skibinge (O. Karsholt). Et senere træk passerede 19.-20.8. over Anholt (E. Schmidt Nielsen). Derudover blev arten meldt i enkeltfund fra de øvrige landsdele. Jævnfør også fig. 1.

Epilecta linogrisea Schiff. (C)

Arten blev genfundet på Bornholm i 1973. Arnager 1 stk. 3.8. (P. Bjørn) og Boderne 3 stk. 3.8. (K. Larsen, B. Martinsen).

Aplecta advena F.

Arten blev i 1973 fundet flere steder uden for sit hidtil kendte danske område. Jv: Ringkøbing 1 stk. (O. Sandvej) og Grærup strand 1 stk. 15.7. (S. Kaaber). Desuden Dj: Langkastrup 2 stk. 30.6. (J. Bierring Poulsen). Første fund fra dette område.

Hyperiodes turca L. (D)

Også denne art blev i 1973 fundet et par steder uden for sit sædvanlige forekomstmråde. Således på Sj: Jungshoved 1 stk. 22.7. (N. L. Wolff) og ved Troense på Tåsinge 1 stk. 11.7. (P. Skou). Første fund fra den fynske øgruppe.

Hyphilare albipuncta F. (C, D)

Arten synes for tiden at have etableret en population på Bornholm. Her blev den fundet både i sit sommerkuld, Arnager 2 stk. 26.6. (P. Bjørn), og derefter i august-september i en del eksemplarer på det sydlige Bornholm (P. Bjørn m. fl.). Derudover blev den meldt fra F: Hanenov 1 stk. (J. Lundquist) og fra Sj: Magleby skov 1 stk. 23.9. (M. Andersen).

Hyphilare l-album L. (D)

Arten blev ikke meldt fra Danmark i 1973.

Cucullia artemisiae Hfn. (C)

Arten blev i 1973 kun meldt fra de sydøstlige dele af landet, hvor der både på Bornholm (Boderne) og Lolland (Fuglsang) blev gjort en række larvefund. Derudover meldt fra Møn: Ulvshale 1 stk. (P. Forum Pedersen).

Cucullia fraudatrix Ev. (C)

Arten blev i 1973 meldt i få fund fra Bornholm, Lolland og Falster. Derudover kun fra Fyn: Nyborg 1 stk. 13.7. (L. Jakobsen).

Cucullia lychnitis Rbr. (C)

I 1973 blev der gjort nogle imago-fund uden for artens sædvanlige forekomstmråde. Sj: Skibinge 1 stk. 12.6. (O. Karsholt). Fyn: Kajbjerg skov 1 stk. 9.6. (P. Falck) og Troense på Tåsinge 1 stk. 18.6. (P. Skou). Første fynske fund siden 1954.

Calophasia lunula Hfn. (C)

Js: Åbenrå 1 stk. 3.8. (H. T. Schmidt). Første fund fra Sydvestdanmark.

Chloantha solidaginis Hb. (D)

Arten blev i 1973 kun meldt fra Jnø: Store Vildmose 1 stk. 17.8. (V. Bering).

Xylina socia Rott. (C)

Arten blev i 1973 kun meldt i få stk. fra B: Dueodde, samt fra Sj: Magleby skov 5 stk. 19.9.-6.10. (M. Andersen, E. Palm) og fra Bøllemosen 1 stk. 5.9. (J. Wiemann).

Xylina furcifera Hfn. (C)

Arten blev i 1973 kun meldt fra B: Dueodde, samt fra Sj: Magleby skov, flere stk. 19.-30.9. (J. Wiemann, R. B. Sørensen).

Xylina ingraca H.S. (C)

Arten blev ikke meldt fra Danmark i 1973.

Dichonia areola Esp. (C)

Arten blev i 1973 fundet på Jv: Klosterhede 2 stk. (E. Schmidt Nielsen). Nordligste fund i Vestjylland.

Brotolomia meticulosa Esp. (D)

Arten optrådte kun fåtalligt i 1973, jævnfør fig. 1. En indflyvning i juli blev registreret flere steder fra den fynske øgruppe. Fra sidste halvdel af august og gennem efteråret blev arten påny meldt i enkeltfund fra de fleste landsdele, i største antal fra Fyn.

Eriopus juventina Cr. (D?)

Stengade skov på Langeland 1 stk. 13.7. (P. Skou). Første fund fra den fynske øgruppe. Arten har ikke været meldt fra Danmark siden 1964.

Hyppa rectilinea Esp. (D)

Kun få og tilfældige fund i 1973. Sj: Jyderup

lyng 1 stk. 10.6. (A. Christensen), 1 stk. 8.7. (P. S. Carlsen), Ellinge lyng 1 stk. 14.7. (E. Hau-ritz). B: Dueodde 1 stk. 20.6. (R. Torp). Fyn: Dinestrup strand 1 stk. 27.6. (O. Buhl). Jnø: Skoven på Læsø 2 stk. 6.7. (S. Jakobsen).

Hoplocrina ambigua Schiff. (C)

Kun meldt fra B: Østersømarken 1 stk. 4.9. (R. Torp).

Caradrina selini Bdv. (C?)

Arten blev i 1972 for første gang fundet på Sjælland, Asserbo 1 stk. 21.6.1972 (R. Torp). I 1973 blev den meldt fra Magleby skov 1 stk. 7.7. (M. Andersen).

Archanara neurica Hb.

Jnv: Nykøbing Mors 1 stk. 31.7. (S. Andersen). Første fund fra området.

Calymnia affinis L. (C)

Arten blev i 1973 meldt fra Fyn: Hoffmansgave, imago i betydeligt antal, også klækket flere larver (O. Buhl, P. Iversen). Derudover kun fra F: Marrebæk 1 stk. (N. Madsen).

Chloridea dipsacea L. (C, D)

Arten blev i 1973 meldt fra en række steder udenfor det sædvanlige forekomstmråde, særlig i eftersommeren. Således Fyn: Svendborg 1 stk. 17.8. (K. B. Hansen), Sj: Reersø 3 stk. 27.7. (S. Levring), Js: Lindknud v. Brørup 1 stk. 4.8. (P. S. Carlsen). Jv: Husby klit flere stk. (P. L. Holst) og Jnv: Råbjærg mile 7 stk. 14.8. (O. Karsholt, E. Schmidt Nielsen).

Eustrotia olivana Den. & Schiff. (C)

Også i 1973 blev arten fundet en række nye steder. Sj: Rørvig 1 stk. 16.7. (R. Jakobsen), Fyn: Svanninge 1 stk. 13.7. (B. Jørgensen), Vejlen på Tåsinge 2 stk. 11.-12.7. (P. Skou) og Stengade skov på Langeland 1 stk. 13.7. (B. Jørgensen). Desuden i Jø: Øster Hurup 1 stk. 11.7. (M. Brix).

Hylophilina bicolorana Fuesl.

Jnv: Svinkløv 1 stk. 16.7. (J. C. Schou). Andet fund fra området.

Catocala fraxini L. (C)

Arten blev i 1973 meldt fra samme forekomstmråde som i 1972, d.v.s. Bornholm, Falster, Sjælland, det østlige Fyn og i det østlige Jylland Jø og Dj, nordligst i Jø: Nøvling ved Ålborg, vestligst ved Jø: Rye (hvor den også blev fundet i 1972). Ialt blev der meldt om fund af ca. 40 eksemplarer, de fleste fra Himmerland.

Catocala adultera Mén. (D)

Et træk af arten blev i 1973 registreret i det østlige Danmark (Bornholm og Østsjælland). B: Dueodde 3 stk. 30.7.-3.8. (I. Norgård), Balka 1 stk. 31.7. (R. Torp), Svenskehavn 1 stk. 31.7. (R. Sørensen & M. Andersen). Desuden Sj: Kongelunden på Amager 1 stk. 22.8. (R. Sørensen &

I. Nielsen). Se også I. Norgård i *Lepidoptera* N. S. II pg. 169-172, 1973.

Catocala sponsa L. (D)

Kun meldt fra Bornholm. Svenskehavn 1 stk. 30.7. (H. E. Møller), Dueodde 1 stk. primo aug. (I. Norgård).

Plusia bractea F. (C, D)

I 1973 blev der meldt om fund af 52 eksemplarer mellem 30.6. og 6.8., de fleste i sidste halvdel af juli. Fundene fordelte sig med 18 i Jnø: heraf de 12 på Læsø, 6 i Jnv, 6 i Jø, 7 på Fyn-Langeland, 3 på Sjælland, 1 på Møn og 11 på Bornholm.

Plusia gamma L. (D)

Gammauglen optrådte mindre talrigt i 1973 sammenlignet med 1972. En fåtallig indflyvning begyndte i slutningen af maj, men først fra midt i juli blev en kraftigere sværmning registreret over hele landet. I eftersommeren optrådte arten tilsyneladende mest talrigt i de østlige dele af landet (Sjælland og Bornholm) og maksimumtallet ved fældefangst nåedes ved Sj: Jyderup lyng med 279 stk. 18.8. (P. S. Carlsen). I efteråret var arten derimod relativt fåtallig med kraftigt aftagende hyppighed i oktober, sml. fig. 1.

Plusia confusa Stph. (D)

I 1973 blev der registreret flere forsommerfund, først ved Fyn: Dinestrup strand 1 stk. 25.5. (O. Buhl), derefter B: Rønne 1 stk. 12.6. (J. E. Jensen) og Dj: Anholt 1 stk. 22.6. (E. Schmidt Nielsen). Sommerkuldet begyndte at flyve tidligt på Bornholm, Saltuna 1 stk. 17.7. (L. Trolle) og til sidst i august fløj arten ret talrigt på øen, idet der blev meldt om ca. 50 fund. Sommerkuldet blev desuden fundet mange steder på øerne (undtagen Anholt og Læsø), men kun få steder i Jylland. Efterårskuldet blev fundet enkeltvis i Jø, på Fyn, samt flere steder på Sjælland, Møn og Falster. Ialt blev der i 1973 uden for Bornholm meldt om fund af 68 eksemplarer, 25 fra Sj, 18 fra Fyn-Langeland, 20 fra Lolland-Falster-Møn og 5 fra Jylland (1 fra Js, 2 fra Jø og 2 fra Dj). Se også fig. 1.

Plusia interrogationis L. (D)

Også i 1973 blev der gjort mange fund af arten. Det første fund blev gjort på Fyn: Åstrup 1 stk. 2.7. (B. Jørgensen). Mellem den 27.-31.7. blev der registreret mange fund, de fleste i Jnø, Jø og på det nordlige Fyn, men også på Sjælland, Falster og Bornholm. Mellem d. 9.-17.8. blev der påny gjort en række enkeltfund, fortrinsvis i den nordlige halvdel af Jylland. Fra hele landet blev der i 1973 meldt om fund af ca. 50 eksemplarer. Se også fig. 1.

Hyphenodes taenialis Hb.

Denne art blev i 1973 for første gang meldt fra dansk fauna-område, som ventet fra Bornholm. Ankermyr i Slotslyngen 1 stk. 10.7. (P. Bjørn) og Boderne 1 stk. 11.7. (K. Larsen).

Geometridae

Hemistola chrysoprasaria Esp.

Arten dukkede efter 14 års fravær op på Bornholm i 1973. Ankermyr i Slotslyngen 1 stk. 18.7. (P. Bjørn), Svenskehavn 1 stk. 3.8. (E. Hauritz).

Cosymbia porata L. (C)

Arten fik ligesom *D. binaria* Hfn. udviklet et relativt talstærkt sommerkuld i 1973. B: Boderne 1 stk. 9.8. (P. Bjørn), F: Mellemkoven 1 stk. 3.7., ca. 10 stk. primo august (flere samlere). Desuden Stengade skov på Langeland 1 stk. 18.8. (B. Jørgensen) og Vejlen på Tåsinge 1 stk. 5.8. (P. Skou).

Rhodometra sacraria L. (D)

Et træk af arten blev registreret på Fyn i 1973. Kajbjærg skov 1 stk. 5.-7.9. (P. Falck) og Blangstedgård v. Odense 1 stk. 8.-10.9. (S.P.F. leg., O. Buhl det.).

Lithostege griseata Den. & Schiff. (C)

Arten synes at have etableret en population på Bornholm. Borrellyngen 1 stk. 30.5. (M. Stoltze) og Saltuna 1 stk. 9.6. (E. Vilsund).

Sterrrha fuscovenosa Goeze

Jnø: Østerby på Læsø talrig 29.6. (E. Schmidt Nielsen). Første fund fra området.

Thera firmata Hb.

Fyn: Hoffmangave 1 stk. 15.-21.9. (O. Buhl). Første fund fra området.

Chloroclysta miata L. (C?, D)

Kun få oplysninger om fund fra 1973. Jnv: Nykøbing Mors 1 stk. 19.9. (S. Andersen) og B: Dueodde 1 stk. 1.10. (I. Norgård), 1 stk. 8.10. (M. Fibiger).

Euphyia luctuata Den. & Schiff. (C)

Fyn: Svanninge 1 stk. 1.8. (K. Korsholm). På Sjælland blev den fundet flere nye steder, således i Fortunen (J. Eilenberg) og ved Rønne-ede, i antal (R. Torp).

Coenotephria sagittata F. (C)

Også i 1973 blev der gjort flere fund uden for artens sædvanlige østdanske forekomstmråde. Nebbeskov på Langeland 3 stk. 22.-23.6. (flere samlere), Dj: Kalø hestehave 1 stk. 11.7. (E. Schmidt Nielsen) og Langkastrup 2 stk. 5.-11.7. (J. Bierring Poulsen). Desuden Jnø: Skoven på Læsø 1 stk. 29.6. (S. Jakobsen) og Bangsbo 1 stk. 7.7. (E. Frandsen). Første fund fra de to jyske områder.

Eupithecia millefoliata Roessl.

Arten blev i 1973 genfundet på Bornholm. Ankermyr i Slotslyngen 1 stk. 29.7. (P. Bjørn) og Neksø 1 stk. 29.7. (R. Torp). Se også tillægget.

Eupithecia selinata H.S.

Arten blev i 1973 for første gang fundet i Danmark. Bornholm: Sorthat 1 stk. 27.6. (P. Bjørn)

og Lolland: Frejlev skov 1 stk. 27.6. (O. Karsholt), 1 stk. 2.7. (J. E. Jønes).

Chloroclystis v-ata Haw.

Også denne art blev i 1973 fundet for første gang i Danmark. Lolland: Vindeholme skov 1 stk. 21.7. (R. Torp) og Falster: Mellemkoven 1 stk. 28.7. (M. Fibiger & P. Svendsen). Se R. Torp i *Lepidoptera* N.S. II, pg. 203-206, 1974.

Ennomos autumnaria Werneb. (C)

Dj: Anholt 1 stk. 22.8. (E. Schmidt Nielsen). Første fund fra området.

Chiasma clathrata L. (D)

Kun få fund i 1973 uden for artens konstante forekomstmråde. Fyn: Hoffmangave 1 stk. 3.-10.7. (O. Buhl) og Kajbjærg skov 1 stk. 6.-9.8. (P. Falck).

Halía fulvaria Vill. (D)

Kun få fund af strejfende eksemplarer. Jnø: Skoven på Læsø 1 stk. 6.7. (S. Jakobsen), Fyn: Midskov 1 stk. 7.7. (P. Skou).

Narraga fasciolaria Hfn. (D)

I 1973 blev der fundet flere strejfende hanner på Bornholm. Dueodde 4 stk. 6.8. (I. Norgård) og Snøgebæk 1 stk. 9.8. (H. E. Møller).

Boarmia secundaria Hb. (C)

Jnø: Kolkær 2 stk. 11.-27.7. (K. Nielsen) og Bunken pl. 6 stk. 28.7. (B. Johannesen). De første fund fra Vendsyssel.

Boarmia rhomboidaria Schiff. (C)

Jv: Ringkøbing 1 stk. juli 1973 (O. Sandvej). Nordligste fund i Vestjylland.

RETTELSE

Oplysningen om et fund af *Catocala adultera* Mén. fra F: Bøtø i 1971 (*Flora og Fauna* 78, pg. 71, 1972) udgår på grund af fejlbestemmelse. Se I. Norgård i *Lepidoptera* N.S. II, pg. 169, 1973.

TILLÆG

Leptidea sinapis L.

Arten synes at brede sig i det østlige Jylland. Jø: Moesgård skov 1 stk. maj 1971 (C. Jensen leg., P. Jørgensen coll.) og Jø: Vrads sande flere stk. set 1.8. 1972, 1 stk. taget (F. Binderup), se G. Dam Jeppesen i *Flora og Fauna* 80, pg. 50, 1974.

Laelia coenosa Hb. (D)

Arten blev i 1972 også fanget ved Tranekær på Langeland 1 stk. 27.7.1972 (L. Jakobsen).

Celerio lineata livornica Hb. (D)

Sj: Høje Tåstrup 1 stk. 25.6.1970 (meddelt af J. P. Baungård).

Hippotion celerio L. (D)

Et eksemplar af denne meget sjældne strejfer (det fjerde danske eksemplar) blev fundet på en butiksrude i Dj: Grenå 18.9.1967 (T. V. Virklund leg. et coll.). Arten blev samme år fundet flere steder i Mellemeuropa (Østtyskland og Vesttyskland, samt Holland) se H. Harbich i *Atalanta* 2, pg. 162, 1968 og B. J. Lempke i *Entomol. Ber.* 29, pg. 11, 1969.

Eupithecia millefoliata Roessl.

Jnø: Byrum på Læsø 1 stk. 29.7.1969 (S. Kaaber leg., K. Mikkola det.). Første fund fra området.

Isturgia carbonaria Cl.

Sj: Asserbo 1 ♂ 10.6.1951 (E. Frandsen leg.). Første fund fra Sjælland.

SUMMARY

The annual survey on Danish *Macrolepidoptera* for 1973 deals primarily with the occurrence of migrating species and species exhibiting notable fluctuations in their Danish distributional area.

Four new species to the Danish fauna dur-

ing 1973 are recorded, viz. *Euxoa recussa* Hb., *Hyponodes taenialis* Hb., *Eupithecia selinata* H.S., and *Chloroclystis v-ata* Haw. The most prominent migration species in 1973 were the boreal species *Eurois occulta* L. and *Syngrapha interrogationis* L., which were accompanied by vagrant specimens of *Aplectoides speciosa* Hb. and *Catocala adultera* Mén. The regular southern European migrant species were generally sparse, especially *Cynthia cardui* L. During the autumn several irregularly occurring migrants were recorded a. o. *Agrius convolvuli* L., *Peridroma saucia* Hb., and *Rhodometra sacraria* L. An overlooked specimen of *Hippotion celerio* L. from 1967 is recorded too.

Furthermore detailed mention is made of the outbreaks in several local species, o. a. *Hyles gallii* Rott. (of which a specimen was recorded from the Faroe Isles in the Atlantic in 1973), *Orgyia ericae* Gern. and *Euproctis chryso-rhoea* L. – and of the continuous expansion in the Danish area of *Roeselia albula* Den. & Schiff., *Eustrotia olivana* Den. & Schiff. and *Perizoma sagittata* F.

Mindre meddelelser

Albert Jensen og Jamesoniella undulifolia

Albert Jensen (1867–1946) var i mange år lærer i de biologiske fag ved Jelling Seminarium og i årene 1911–1943 botanisk redaktør af Flora og Fauna. Han havde navnlig specialiseret sig som mos-forsker. Hans datter, forfatterinden Karen Enevold har just udgivet bogen: Naja. Der var engang en barndom (Gyldendal 1973). Heri optræder Jellings beboere omkring 1905–1915 alle under pseudonym. Men jeg har fået tilladelse af forfatterinden til at røbe, at hendes fader, Albert Jensen, er skildret under navnet Villads Knudsen. Den eneste, der omtales under sit rigtige navn, er den berømte zoolog og stridsmand William Sørensen (1848–1916), som i mange år var censor i zoologi og botanik ved alle seminarier. Karen Enevold's interessante bog er ikke besværet af botanik. Alligevel aner man mosforskeren tre steder (s. 92, 99 og 162), hvor hun skriver om faderens jagt på Jamesoniella schraderi, en levermos som nu skal hedde *J. undulifolia* (Nees) K. M. Hun fortæller: »Mor så medfølelse efter ham, Jamesoniella schraderi, vil han nogensinde finde den, sukkede hun«. »Heller ikke i dag havde han fundet de vises

sten eller den sjældne mos Jamesoniella schraderi«. Jeg ved ikke, om den nogen sinde blev fundet af Albert Jensen. På Botanisk Museum i København er der ingen eksemplarer med ham som finder. Fru Karen Enevold har meddelt mig, at hendes fars herbarium efter hans død blev destrueret.

Lektor K. Damsholt, Københavns Universitets institut for systematisk botanik, har venligst sendt mig følgende note: »C. Jensen (Danmarks Mosser vol I, 1913, p. 98) godtog Albert Jensens bestemmelse (Jelling mose) dog uden at have set indsamlingen. Der findes ingen Albert Jensen indsamling af Jamesoniella undulifolia i herbariet (Botan. Museum, København), derimod ligger der talrige Th. Jensen indsamlinger fra Ranum-egnen ved Løgstør (udsendt i Rabenhorst-exsiccata). Disse er nylig revideret og fundet korrekt bestemte. Th. Jensens indsamlinger er fra aug. 1865«. – Den kendte mosforsker Th. Jensen (1824–1877) døde før Albert Jensen gik mosvejen.

D. Müller

Margrethevej 8 D
2900 Hellerup

NATUR OG MUSEUM

Populær-videnskabelige småskrifter

Udgivet af

NATURHISTORISK MUSEUM, AARHUS

Udkommer med fire numre årligt. Enkelte numre kr. 4,60

Abonnement kr. 16,00

Tegn abonnement på

FLORA og FAUNA

enten ved indmeldelse i en af de naturhistoriske landsdelsforeninger, hvis adresser findes på hæftets bagside eller direkte til bladets ekspedition ved

apoteker Preben Jørgensen, Hertzvej 44, 8230 Åbyhøj.

Samme sted kan ældre årgange af FLORA OG FAUNA købes.

Dansk Natur - Dansk Skole

Årsskrift 1973 er nu udkommet (42 sider, 15,00 kr.). Det indeholder bl.a. artikler om fremtidens menneske, genetisk, biologisk og politisk belyst, og om colibakterier og sygdomsfremkaldende smitstoffer i vand.

Tidligere udsendte skrifter kan erhverves i løssalg (og abonnement tegnes) ved henvendelse til:

lektor Ellen Bahnson, Gærdebred 20, 2300 København S.

INDHOLDSFORTEGNELSE

	side
E. Worsøe: Flora og vegetation i Rold Vesterskov 1974.	81
P. Ågård: Kvægmyggen <i>Simulium reptans</i> var. <i>galeratum</i> Edward ny for Danmark	93
G. Pallesen & E. Palm: Fund af småsommerfugle fra Danmark i 1973	95
H. Walhovd: Et tilfælde af neoteni hos lille salamander (<i>Triturus vulgaris</i>) ...	102
S. Kaaber: Fund af storsommerfugle fra Danmark i 1973	105
D. Müller: Albert Jensen og <i>Jamesoniella undulifolia</i>	112
Bog anmeldelser	101, 104

Manuskriptets udformning m. v.:

Manuskriptet bør helst være maskinskrevet med dobbelt linieafstand og bred margin i venstre side. Kun den ene side af papiret anvendes. Latinske slægts- og artsnavne understreges. Som illustrationer kan anvendes gode fotografier (sorte, blanke aftryk) og tegninger udført med tusch på hvidt tegnepapir. Både fotografier og tegninger bedes leveret i større format end det, hvori de ønskes reproduceret (gerne dobbelt størrelse). Illustrationerne til en artikel nummereres fortløbende, og billedteksterne samles på ét (eller flere) ark med vedføjede figurnumre. Citater angives i teksten ved forfatternavn, udgivelsesår og side (eks.: Knudsen 1955, s. 25). Den anvendte litteratur samles i en liste, hvor de citerede forfattere nævnes i alfabetsisk orden efter følgende mønster:

Knudsen, S., 1955: Afvigende sommerfugleformer 4. - Flora og Fauna 61.

Forfatteren får tilsendt en første korrektur, der rettes og returneres til redaktionen omgående. Rettelser imod manuskriptet betales af forfatteren. Om ønskes kan forfattere til større artikler få 50 særtryk gratis.

Formændene for de foreninger, der har FLORA og FAUNA som medlemsblad:

Jylland: museumsinspektør, dr. phil *Poul Bondesen*, Naturhistorisk Museum, Universitetsparken, 8000 Århus C.

Sjælland: overlærer *Evald Larsen*, Vermehrensvej 8, 4100 Ringsted.

Lolland-Falster: boghandler *Erik Pontoppidan*, Langgade 22, 4800 Nykøbing F.

Fyn: cand. mag., fru *Ulla Aabye Jensen*, Lembkesvej 19, 5000 Odense.

Bornholm: overlærer, redaktør *Th. Sørensen*, 3720 Aakirkeby.